



# คู่มือ ข



พนักงานฝ่ายปกครอง  
และตำรวจในการคุ้มครองบุคคล  
ที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว

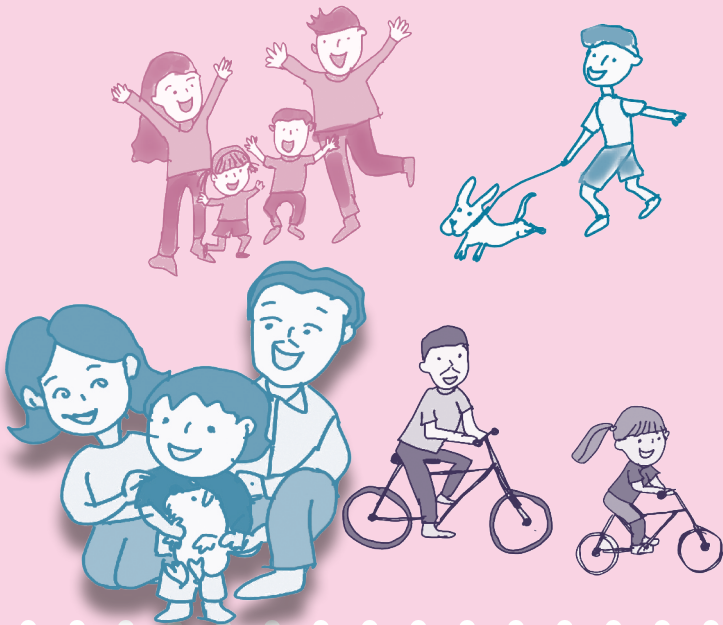


ครอบครัว คือ รากแก้วที่เป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาชีวิต  
เด็ก คือฟ้าขาว พ่อแม่ คือต้นแบบ  
ชุมชน คือเกราะป้องกันและสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดี

# ครอบครัว คือพื้นที่ การพัฒนาชีวิต

## คำนิยาม

UN Women นิยามความหมาย Gender-Based Violence (GBV) คือ คำที่บัญญัติขึ้นเพื่อใช้เรียกความรุนแรงดังกล่าวเป็นความรุนแรงด้วยเหตุแห่งเพศที่ผู้ตกเป็นผู้เสียหาย ถูกกระทำรุนแรงเพราะเพศสภาพของตน ซึ่งไม่ว่าเพศหญิง เพศชาย หรือ LGBTQ+ ก็สามารถตกเป็น “ผู้เสียหาย” ได้ อย่างไรก็ตาม จากสถิติทั่วโลก ดูเหมือนว่าผู้หญิงและเด็กหญิง มีความเสี่ยงสูงสุดที่จะเผชิญกับความรุนแรงด้วยเหตุแห่งเพศ

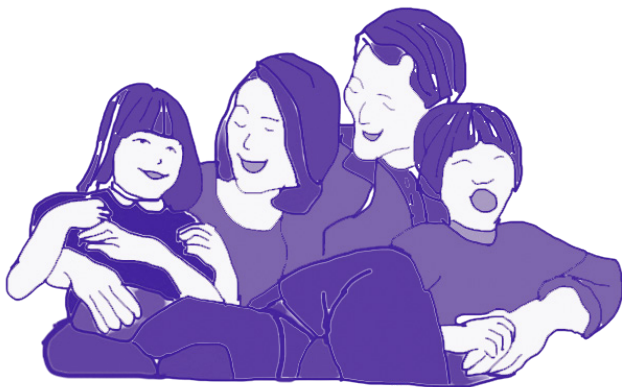


# สารบัญ

- 2 คำนำ
- 7-8 นิยามความหมาย ความรุนแรงในครอบครัว
- 10 อำนาจหน้าที่ของพนักงานตำรวจและฝ่ายปกครอง  
ในการคุ้มครองเด็กและบุคคลในครอบครัว
- 54 อำนาจหน้าที่ของปลัดกระทรวง กระทรวงการพัฒนา  
สังคมและความมั่นคงของมนุษย์ อธิบดีกรมกิจการเด็ก  
และเยาวชน และ ผู้ว่าราชการจังหวัด ตามพ.ร.บ.๒๕๔๖
- 61 การใช้มาตรการทางกฎหมายในการให้บริการ  
แก่เด็กและครอบครัว
- 68 การต่อสู้กรณีผู้ปกครองใช้กฎหมายต่อต้านการ  
คุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก
- 73 การสู้อัตินิยมมีความคล้ายคลึงกับคดีแพ่ง
- 75 อำนาจหน้าที่ ของผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก  
ตามมาตรา ๒๔ และพนักงานฝ่ายปกครองในการ  
คุ้มครองเด็กและบุคคลในครอบครัว
- 88 การสงเคราะห์ หรือ -คุ้มครองสวัสดิภาพของผู้มีหน้าที่  
คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามมาตรา ๒๔
- 118 ภาคผนวก  
ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี

# คำนำ

จากสถานการณ์ความรุนแรงต่อเด็ก สตรี ผู้สูงอายุ ที่เกิดขึ้นปรากฏเป็นข่าว นับวันจะทวีความรุนแรงและซับซ้อน จากความรุนแรงระหว่างสามีภรรยา พัฒนามาเป็นความรุนแรงต่อเด็ก เยาวชน ลูกแท้ ลูกเลี้ยง ถูกทำร้ายสาหัส เสียชีวิตไปก็มี รวมถึง ความรุนแรงต่อผู้สูงอายุ ในที่นี้คือ ลูกทำร้ายพ่อแม่ พ่อแม่ตัดสินใจ ยิงลูกทิ้งเพื่อจบปัญหา ระยะเวลาหลังเกิดขึ้นถี่มาก จะเห็นได้ว่า ความรุนแรงในครอบครัว มักจะมีปัจจัยร่วมและความเชื่อมโยงมาจากความสัมพันธ์เชิงอำนาจในครอบครัว ความเครียดกดดัน พฤติกรรม การเลี้ยงดูในวัยเด็ก ปัญหาเศรษฐกิจ และการเข้าไปเกี่ยวข้องกับอบายมุข เช่น เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ยาเสพติด ยาบ้า ไอซ์ น้ำกระท่อม กัญชา ที่มีส่วนผสมสารเสพติดอื่นๆ ข้อมูลของศูนย์พึ่งได้กระทรวงสาธารณสุข พบว่า แต่ละปี จะมีบุคคลในครอบครัว ที่เข้ารับการรักษา บำบัดฟื้นฟู จากการถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ปีละไม่ต่ำกว่า 20,000 รายและอีกจำนวนมาก ยังมองเป็นเรื่องส่วนตัว หรือตกอยู่ภายใต้ความกลัว ไม่กล้าขอความช่วยเหลือ มีแนวโน้ม พบว่า ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว กลายเป็นกลุ่มเด็กและเยาวชน ผู้สูงอายุ เพิ่มมากขึ้นอย่างมีนัยยะ



คู่มือสำหรับพนักงานเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และตำรวจ ในการคุ้มครองบุคคลที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ฉบับนี้เป็น 1 ในแผนงานภายใต้โครงการส่งเสริมบทบาทศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนเพื่อขับเคลื่อนมิติความรุนแรงและสุขภาพะผู้หญิง ดำเนินงานโดย มูลนิธิเพื่อนหญิงและได้รับการสนับสนุนจากสำนักสนับสนุนสุขภาพะประชากรกลุ่มเฉพาะ (สน.9) สำนักงนกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) มีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมบทบาทคณะทำงานของศูนย์พัฒนาครอบครัว ศูนย์ช่วยเหลือทางสังคมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ คณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตอำเภอ (พ.ช.อ) ในพื้นที่ 9 ตำบล 9 อำเภอ จาก 3 จังหวัดคือจังหวัดสงขลาจังหวัดอุบลราชธานี และจังหวัดน่าน ให้มีศักยภาพในการบูรณาการร่วมกับสหวิชาชีพจังหวัด ภายใต้กฎหมายคุ้มครองเด็ก ๒๕๔๖ พ.ร.บ.คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ๒๕๕๐ พ.ร.บ.สุขภาพจิต ๒๕๕๑ และพ.ร.บ.ศาลเยาวชน



และครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว ๒๕๕๓ ให้เกิดการพัฒนาระบบกลไก สร้างภาคีเครือข่ายความร่วมมือในการวางแผน การติดตามและการประเมินผลในการคุ้มครองเหยี่ยวยา การบำบัดฟื้นฟู ครอบครัวเปราะบางทั้งทางด้านร่างกายจิตใจรวมถึง การลดปัจจัยเสี่ยงใน ครอบครัว หรือปัจจัยกระตุ้นในชุมชนเช่นอบายมุข สารเสพติด ที่อาจส่งผล ให้เกิดการใช้ความรุนแรงต่อบุคคลในครอบครัวและคนในชุมชนแบบ ชัก ช้อน ช้ำซากต่อเนื่อง กลายเป็นครอบครัวชุกช้อน ไม่มีหน่วยไหน อยากร จะเข้าไปช่วยเพราะยากต่อการเข้าถึงและไม่รู้ว่าจะแก้ด้วยวิธีไหนอย่างไร ชุมชนมองว่าเกินเหยี่ยวยาและยังสร้างปัญหาให้กับชุมชน มูลนิธิได้ออกแบบ กิจกรรมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้การสร้างเครือข่ายและการพัฒนาระบบ การทำงานร่วมกันผ่านกิจกรรมการอบรม ส่งเสริมความเข้าใจในนิยามความหมายของความรุนแรงในครอบครัว กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ฝึกทักษะการบริหารจัดการ คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว การจัดทำข้อมูลครอบครัวเปราะบาง ที่มีความเสี่ยงต่อการถูกกระทำ ความรุนแรง การนำข้อมูลครอบครัวเปราะบางมาจัดประชุม case conference การจัดทำคู่มือพนักงานเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง ท้องถิ่น ตำรวจ ในการคุ้มครองสวัสดิภาพความปลอดภัยต่อบุคคลในครอบครัว รวมทั้งการผลักดันนโยบาย กับกระทรวงที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข

กระทรวงการพัฒนาสังคมความมั่นคงของมนุษย์ และกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อสนับสนุน การทำงานในพื้นที่นาร่อง และการขยายผลการทำงานไปยังพื้นที่อื่น

โครงการนี้ ได้เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ตุลาคม ปี 2566 และจะสิ้นสุดโครงการในเดือนสิงหาคม 2567 เพื่อให้เกิดประโยชน์ กับพนักงานเจ้าหน้าที่ของฝ่ายปกครอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและพนักงานเจ้าหน้าที่ตำรวจ โครงการจึงได้จัดทำคู่มือนี้ขึ้นมาเพื่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่ภายใต้กฎหมายที่เกี่ยวข้องตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ได้ใช้เป็นแนวทางในการใช้อำนาจหน้าที่เข้าควบคุมสถานการณ์ และสามารถเข้าคุ้มครองสวัสดิภาพความปลอดภัยบุคคลในครอบครัวได้ทันกับเหตุการณ์ ภายใน 48 ชั่วโมง โดยไม่ก่อให้เกิดความเสียหายใด ๆ กับบุคคลในครอบครัว หรือคนในชุมชน

คณะทำงานจึงขอขอบคุณ ภาคีเครือข่ายความร่วมมือทุกภาคส่วน นับตั้งแต่ ท่านผู้ว่าราชการจังหวัด พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด นายอำเภอ สาธารณะสุขอำเภอ พนักงานเจ้าหน้าที่ตำรวจ และคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตอำเภอ (พ.ช.อ.) นายกเทศบาล นายก อบ.ต. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คณะทำงานศูนย์พัฒนาครอบครัวชุมชน (ศ.พ.ค) โรงพยาบาลสุขภาพตำบล คณะครูโรงเรียนประจำตำบล เครือข่ายอาสาสมัครพัฒนาสังคม(อ.พ.ม. ) อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อ.ส.ม.) ในพื้นที่จังหวัดสงขลา อำเภอคลองหอยโข่ง อำเภอ นาทวี อำเภอสติงพระ จังหวัดอุบลราชธานี อำเภอ ดอนมดแดง อำเภอ นาจะหลวย อำเภอตระการพืชผล และ จังหวัดน่าน อำเภอเชียงกลาง อำเภอภูเพียง และ อำเภอเวียงสา ที่ได้เข้าร่วมเป็นภาคีเครือข่ายความร่วมมือภายใต้โครงการนี้



และก็ต้องขอขอบพระคุณเป็นกรณีพิเศษมายัง ท่านอาจารย์ สรรพสิทธิ์ คู่มือประพันธ์ คณะกรรมการคุ้มครองเด็กแห่งชาติที่ให้การ สนับสนุนทั้งการเป็นวิทยากรในภาคปฏิบัติ และผู้เสนอแนะในการจัดทำ เนื้อหาคู่มือฉบับนี้ รวมถึง คณะนิติกรฝ่ายวิชาการของกรมกิจการ เด็กและเยาวชน กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการ พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กรมการปกครอง กรมส่งเสริม การปกครองท้องถิ่น พนักงานสอบสวนหญิง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ได้เข้าร่วมและสนับสนุน กิจกรรมอย่างเต็มที่จนเสร็จสิ้นโครงการ

พร้อมกันนี้ มูลนิธิเพื่อนหญิงก็จะได้ดำเนินการต่อเนื่องในการ ส่งมอบคู่มือทั้งในรูปแบบหนังสือและ E BOOK เผยแพร่ไปยังหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง อันจะเป็นประโยชน์ต่อการทำงานในการใช้บทบาทอำนาจ หน้าที่ของหน่วยงานในการคุ้มครองสวัสดิภาพความปลอดภัยของบุคคล ในครอบครัว คนในชุมชน ซึ่งจะส่งผลต่อการลดปัญหาความรุนแรงต่อ เด็กสตรี ผู้สูงอายุ และความรุนแรงในสังคมได้อย่างยั่งยืน



## นิยามความหมาย

มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว ๒๕๕๐

**“ความรุนแรงในครอบครัว”** หมายความว่า การกระทำใด ๆ โดยมุ่งประสงค์ให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพ หรือกระทำโดยเจตนาในลักษณะที่น่าจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพของบุคคลในครอบครัว หรือบังคับหรือใช้อำนาจครอบงำผิดคลองธรรมให้บุคคลในครอบครัวต้องกระทำการ ไม่กระทำการ หรือยอมรับการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดโดยมิชอบ แต่ไม่รวมถึง การกระทำโดยประมาท

**“บุคคลในครอบครัว”** หมายความว่า คู่สมรส คู่สมรสเดิม ผู้ที่อยู่กินหรือเคยอยู่กินฉันสามี ภริยา โดยมีได้จดทะเบียนสมรส บุตร บุตรบุญธรรม สมาชิกในครอบครัว รวมทั้งบุคคลใด ๆ ที่ต้องพึ่งพาอาศัยและอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน

**“ศาล”** หมายความว่า ศาลเยาวชนและครอบครัวตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาล เยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว

**“เงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์”** หมายความว่า ค่าทดแทนความเสียหายเบื้องต้นสำหรับเงิน หรือทรัพย์สินใด ๆ ที่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวสูญเสียไปโดยผลของการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว และให้หมายความรวมถึงรายได้ที่สูญเสียไป ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล ค่าใช้จ่าย ในการหาที่อยู่ใหม่ และค่าใช้จ่ายอื่นที่จำเป็น

## มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก ๒๕๕๖

“**เด็ก**” หมายความว่า บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ แต่ไม่รวมถึงผู้ที่บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส

“**เด็กเร่ร่อน**” หมายความว่า เด็กที่ไม่มีบิดามารดาหรือผู้ปกครอง หรือมีแต่ไม่เลี้ยงดูหรือไม่สามารถเลี้ยงดูได้ จนเป็นเหตุให้เด็กต้องเร่ร่อนไปในที่ต่าง ๆ หรือเด็กที่มีพฤติกรรมใช้ชีวิตเร่ร่อนจนน่าจะเกิดอันตรายต่อสวัสดิภาพของตน

“**เด็กกำพร้า**” หมายความว่า เด็กที่บิดาหรือมารดาเสียชีวิต เด็กที่ไม่ปรากฏบิดามารดา หรือไม่สามารถสืบหาบิดามารดาได้

“**เด็กที่อยู่ในสภาพยากลำบาก**” หมายความว่า เด็กที่อยู่ในครอบครัวยากจนหรือบิดามารดาหย่าร้าง ทิ้งร้าง ถูกคุมขัง หรือแยกกันอยู่ และได้รับความลำบาก หรือเด็กที่ต้องรับภาระหน้าที่ในครอบครัวเกินวัย หรือกำลังความสามารถและสติปัญญา หรือเด็กที่ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้

“**เด็กพิการ**” หมายความว่า เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย สมอง สติปัญญาหรือจิตใจ ไม่ว่าจะความบกพร่องนั้นจะมีมาแต่กำเนิด หรือเกิดขึ้นภายหลัง

“**เด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำผิด**” หมายความว่า เด็กที่ประพฤติตนไม่สมควร เด็กที่ประกอบอาชีพหรือคบหาสมาคมกับบุคคลที่น่าจะชักนำไป ในทางกระทำผิดกฎหมาย หรือขัดต่อศีลธรรมอันดี หรืออยู่ในสภาพแวดล้อมหรือสถานที่อันอาจชักนำไปในทางเสียหาย ทั้งนี้ ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง



## อำนาจหน้าที่

ฝ่ายปกครอง/ท้องถิ่น ภายใต้กฎหมาย ๔ ฉบับ

พร.คุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖

พร.คุ้มครองผู้ถูกกระทำรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐

พร.สุขภาพจิต พ.ศ. ๒๕๕๑

พร.ศาลเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓

รณรงค์ป้องกัน ลดปัจจัยเสี่ยง สถานส่งเสริมที่ซับซ้อนรุนแรง มาตรการทางกฎหมาย การบำบัดฟื้นฟูร่างกาย  
จิตใจ เยียวยา รัฐสวัสดิการ ปัจจัย ๔ สร้างเครือข่ายสังคม ช่วยเหลือ

**📍** กลไกระดับท้องถิ่น เทศบาล / ตำบล  
ศูนย์ช่วยเหลือทางสังคม + ศูนย์พัฒนาครอบครัว  
ประกอบด้วย

- ผู้บริหารท้องถิ่น
- นักพัฒนาชุมชน
- โรงพยาบาลสุขภาพตำบล
- โรงเรียน
- อสม.
- อพม.
- กำนันผู้ใหญ่บ้าน



**📍** กลไกระดับอำเภอ/เขตคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิต  
ประกอบด้วย

- นายอำเภอ - ประธาน
- สาธารณสุขอำเภอ - เลขาธิการ เกษตรอำเภอ
- ผกก.สถานีตำรวจ
- ผอ.โรงเรียน
- ผู้แทนภาคเอกชน
- ผู้แทนภาคประชาชน
- พัฒนาการอำเภอ



**📍** กลไกระดับจังหวัด  
ประกอบด้วย

- ผู้ว่าราชการจังหวัด
- สำนักงานพัฒนาสังคมฯ
- สาธารณสุขจังหวัด
- ตำรวจภูธรจังหวัด/อัยการ
- ศาลเยาวชนจังหวัด
- ยุติธรรมจังหวัด
- สถานีพิชิจ ฯลฯ



## ศาลเยาวชนและครอบครัว

สถานการณ์ล่าสุดของศูนย์ฯ ปี ๒๕๕๕ พบว่ามีเด็กและผู้หญิงที่ถูกใช้แรงงานประมาณ ๑๖,๕๕๓ ราย  
ข้อมูลจาก บ.ศ. ปี ๒๕๕๕ มีผู้เข้ารับการบำบัดฟื้นฟู จำนวน ๑๑๔,๕๕๕ คน ค่าใช้จ่ายในการบำบัด ๕๕,๑๑๓.๕๐ บาท/คน รวมเป็นงบประมาณแผ่นดิน ที่ต้องใช้ ๖,๓๐๐,๖๑๗,๙๖๖.๕๐ ล้านบาท

# อำนาจหน้าที่ ของ พนักงานตำรวจและ ฝ่ายปกครองในการคุ้มครอง เด็กและบุคคลในครอบครัว



การร่วมงานกับพนักงานฝ่ายปกครองในการคุ้มครองเด็กและแก้ไขปัญหาการใช้ความรุนแรงในครอบครัวติดต่อกันมานานหลายสิบปีพบว่า พนักงานฝ่ายปกครองโดยเฉพาะผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามมาตรา ๒๔ ได้แก่ ผู้ว่าราชการจังหวัด ผู้อำนวยการเขต นายอำเภอรวมทั้งผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยังไม่ได้รับการแจ้งให้ทราบว่า ตนมีอำนาจตามกฎหมายใดบ้าง และจะใช้อำนาจเหล่านั้นอย่างไรในการคุ้มครองเด็กและแก้ไขปัญหาการใช้ความรุนแรงในครอบครัวด้วยการริเริ่มโครงการนำร่องเกี่ยวกับการแก้ไขป้องกันการใช้ความรุนแรงในครอบครัวของมูลนิธิเพื่อนหญิง ทำให้ทราบว่าพนักงานฝ่ายปกครองซึ่งปฏิบัติงานดูแลทุกข์สุขของประชาชนในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบต้องการทราบว่า จะสามารถใช้กฎหมายฉบับใดบ้างเพื่อการคุ้มครองเด็กและแก้ไขปัญหาการใช้ความรุนแรงในครอบครัว จึงเป็นที่มาของการรวบรวมข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องสำหรับพนักงานฝ่ายปกครองคือ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓



และพระราชบัญญัติสุขภาพจิต พ.ศ. ๒๕๕๑ แต่ได้โยงถึงอำนาจหน้าที่ของพนักงานตำรวจและพนักงานเจ้าหน้าที่ตามหมวด ๓ และหมวดแห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ รวมทั้งอำนาจหน้าที่ของผู้ว่าราชการจังหวัดที่มีอำนาจสั่งการตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ ในเขตจังหวัดที่รับผิดชอบ

อย่างไรก็ตาม คำอธิบายข้อกฎหมายนี้เป็นเพียงการปูพื้นฐานความเข้าใจในการเลือกใช้กฎหมายที่เหมาะสมต่อสถานการณ์แต่ละเรื่องเท่านั้น ดังนั้น ผู้มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายดังกล่าวจำต้องค้นคว้าเรียนรู้เพิ่มเติมว่า การใช้อำนาจในแต่ละสถานการณ์กฎหมายกำหนดให้มีเงื่อนไขและเงื่อนไขอย่างไร หากต้องกระทำการใดๆ หรือออกคำสั่งใด ๆ ที่กฎหมายให้อำนาจไว้ ต้องการข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานใดที่สามารถอ้างอิงการใช้อำนาจที่ว่า คำอธิบายข้อกฎหมายนี้เป็นแต่เพียงเค้าโครงหรือกรอบกว้าง ๆ ในการใช้อำนาจ อาจต้องหารือหรือขอคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายกลุ่มนี้ ประกอบการใช้ดุลพินิจหรือประกอบการตัดสินใจก่อนกระทำการใด ๆ หรือออกคำสั่งใด ๆ ที่กฎหมายให้อำนาจ



โดยที่พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ พระราชบัญญัติสุขภาพจิต พ.ศ. ๒๕๕๑ ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของพนักงานตำรวจและฝ่ายปกครองในการคุ้มครองเด็กและบุคคลในครอบครัวไว้หลายกรณีหลายมาตรา แต่ด้วยเหตุที่กฎหมายหลายฉบับข้างต้นไม่ใช่กฎหมายที่ผู้บริหารหน่วยงานที่พนักงานตำรวจและฝ่ายปกครองอยู่ได้สังกัดไม่ได้เป็นผู้รักษาการตามกฎหมายดังกล่าว อาจทำให้ไม่มีการออกคำสั่งหรือระเบียบในการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบัญญัติของกฎหมายเหล่านี้ซึ่งส่งผลให้พนักงานตำรวจและฝ่ายปกครองมองข้ามการใช้อำนาจตามกฎหมายที่ว่า ประกอบกับกฎหมายได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของพนักงานตำรวจไว้ต่างกัน บางทีให้อำนาจแก่ตำรวจ (สายปราบปราม) บางทีให้อำนาจแก่พนักงานสอบสวน บางฉบับให้อำนาจผู้ว่าราชการจังหวัดแตกต่างจากนายอำเภอและผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงจำเป็นต้องอธิบายถึงอำนาจหน้าที่ซึ่งแตกต่างกันตามกฎหมายแต่ละฉบับในการคุ้มครองเด็กและบุคคลในครอบครัว



นอกจากนั้นพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ ยังกำหนดให้ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (มาตรา ๙ แห่งพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม (ฉบับที่ ๑๔) พ.ศ. ๒๕๕๘ ได้โอนอำนาจหน้าที่ของปลัดกระทรวงฯ มาให้อธิบดีกรมกิจการเด็กและเยาวชนแล้ว)และผู้ว่าราชการจังหวัด มีอำนาจหน้าที่กำกับดูแลระบบและกลไกในการคุ้มครองเด็กระดับชาติและระดับจังหวัด ตามนัยของมาตรา ๒๔ และให้อำนาจควบคุมดูแลตรวจสอบสถานรับเลี้ยงเด็ก สถานแรกรับ สถานสงเคราะห์ สถานคุ้มครองสวัสดิภาพ สถานพัฒนาและฟื้นฟู และสถานพินิจที่ตั้งอยู่ในเขตอำนาจ รวมทั้งตรวจสอบการดำเนินการคุ้มครองเด็กของพนักงานเจ้าหน้าที่ โดยใช้บุคลากรของกรมกิจการเด็กและเยาวชนหรือของสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดในการสืบเสาะและพินิจสำหรับใช้ประกอบการวินิจฉัย จึงจำเป็นต้องอธิบายถึงแนวทางปฏิบัติในการใช้อำนาจตามกฎหมายทุกฉบับให้เกิดผลสัมฤทธิ์ดังเจตนารมณ์ของกฎหมายที่เกี่ยวข้องดังได้กล่าวมาแล้ว

## อำนาจหน้าที่ของพนักงานตำรวจ

๑) ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ มาตรา ๔๑ วรรคสอง “เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ หรือผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามมาตรา ๒๔ ได้รับแจ้งเหตุตามวรรคหนึ่ง หรือเป็นผู้พบเห็นหรือประสบเหตุการณ์ที่น่าเชื่อว่ามีกรกระทำทารุณกรรมต่อเด็กในสถานที่ใด ให้มีอำนาจเข้าตรวจค้นและมีอำนาจแยกตัวเด็กจากครอบครัวของเด็กเพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กโดยเร็วที่สุด”

ปกติพนักงานตำรวจไม่อาจตรวจค้นโดยไม่มีหมายค้นตามที่ มาตรา ๕๙ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กำหนด เนื่องจากหมายค้นซึ่งมีผลสิทธิของผู้นั้นโดยมีจุดมุ่งหมายในการค้นหาพยานหลักฐานที่จะนำไปใช้ฟ้องร้องดำเนินคดีต่อผู้กระทำความผิด จึงต้องให้ศาลตรวจสอบให้เกิดหลักประกันว่า จะไม่ค้นตามอำเภอใจและทำให้การค้นและการได้พยานหลักฐานเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย ส่วนการตรวจค้นกรณีนี้เป็นการกระทำเพื่อให้ความช่วยเหลือคุ้มครองเด็กที่กำลังตกอยู่ในอันตราย ให้ปลอดภัยคล้ายกับการพบการกระทำความผิดซึ่งหน้าของพนักงานตำรวจ สอดคล้องกับการสืบสวนซึ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กำหนดให้หมายความถึงการแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานซึ่งพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ได้ปฏิบัติไปตามอำนาจและหน้าที่ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน และ เพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิด





ข้อเท็จจริงที่ทำให้เราเชื่อว่าพฤติกรรมที่น่าเชื่อว่ามีผลกระทบ ทำทารุณกรรมต่อเด็ก หากพบว่าเด็กมี บาดแผล ฟกช้ำตามร่างกาย หรือที่ใบหน้า บาดเจ็บที่บริเวณศีรษะหรือสมอง ได้รื้อผ้า มีบาดแผล จากของมีคม การถูก نابหรือจี้ด้วยของร้อนเกิดรอยไหม้หรือผิว พุพอง มีรอยหยิก ช่วน กัด รอยหัวเข็มขัด สายไฟ ลวด มีกระดูกหัก ตามแขนขาหรือซี่โครงหักเป็นอนุกรมเวลา กระดูกแขนขาเด็กเล็ก หักเป็นริ้วๆ อวัยวะในช่องท้องตกลือด โดยไม่มีบาดแผลภายนอก ช่องปากมีบาดแผลที่บริเวณเหงือกใต้ริมฝีปากบนล่าง ใต้ลิ้น เพดาน เหงือก ริมฝีปากแตกฟันหน้าหักหรือบิ่น โรคจากเพศสัมพันธ์ เช่น กามโรค หนองใน ฯลฯ การตั้งครุฑหรือพบเหตุการณ์ทำร้ายเด็กหรือ การใช้เด็กให้กระทำหรือประพฤตินลักษณะที่น่าจะเป็นอันตรายแก่ ร่างกายหรือจิตใจหรือขัดต่อกฎหมายหรือศีลธรรมอันดี เป็นต้น

การพิสูจน์ข้อเท็จจริงมีมาตรฐานในการพิสูจน์ (Standard of Proof) หลายลักษณะ เช่น ก) ในคดีอาญาศาลจะลงโทษจำเลย ได้เมื่อปรากฏข้อเท็จจริงที่ปราศจากเหตุอันควรสงสัย (Beyond reasonable doubt) ข) ในคดีแพ่ง ศาลจะวินิจฉัยจากพยานหลักฐานที่น่าเชื่อถือกว่า (preponderance of evidence หรือ balance of probability) หรือปรากฏข้อเท็จจริงอันน่าเชื่อว่า (Convincing)

ทั้งนี้มาตรฐานในการพิสูจน์ (Standard of Proof) ข้อเท็จจริงที่มีเป้าหมายในประเด็นที่ต่างกันจะใช้มาตรฐานต่างกัน พ.ร.บ. คู่คุ้มครองเด็กฯ กำหนดมาตรฐานในการพิสูจน์ (Standard of Proof) ไว้หลายลักษณะกล่าวคือ

๑. ปราบกฏชัด (Be evident) และ น่าสงสัย (Suspicious) (มาตรา ๒๙ วรรคสอง)
๒. ปราบกฏชัด (Be evident) (มาตรา ๔๔ วรรคสาม)
๓. มีเหตุอันควรสงสัย (Reasonable Doubt) มีเหตุอันควรเชื่อ (Convincing) (มาตรา ๓๐ (๑) )
๔. น่าเชื่อว่า (Convincing) (มาตรา ๓๙ มาตรา ๔๑ วรรคหนึ่ง และวรรคสอง)

ต้องตรวจสอบข้อเท็จจริงว่าความเสียหายด้านร่างกายจิตใจของเด็กเกิดจากบุคคลกระทำ หรือเกิดจากอุบัติเหตุ หรือเป็นโรคร้ายไข้เจ็บที่เกิดจากถูกบุคคลกระทำ หากความเสียหายด้านร่างกายจิตใจของเด็กเกิดจากอุบัติเหตุ แต่เป็นเรื่องที่ระมัดระวังป้องกันได้ หรือมีโรคร้ายไข้เจ็บตามธรรมชาติที่เป็นผลจากการปล่อยปละละเลยหรือไม่ ขณะเกิดเหตุเด็กอยู่ระหว่างการดูแลของผู้ปกครอง โดยผู้ปกครองไม่สามารถอธิบายได้ว่าทำไมจึงไม่สามารถคุ้มครองดูแลให้เด็กปลอดภัยจากภัยอันตรายข้างต้นได้



มาตรา ๔๓ วรรคสอง “หากยังไม่มีการฟ้องคดีอาญาหรือไม่ฟ้องคดีอาญาแต่มีพฤติการณ์น่าเชื่อว่าจะมีการกระทำความผิดซ้ำอีก ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามมาตรา ๒๔ หรือพนักงานอัยการยื่นคำขอต่อศาลตามมาตรา ๕ เพื่อออกคำสั่งมิให้กระทำการดังกล่าวโดยกำหนดมาตรการคุ้มครองความปลอดภัยและเรียกประกันด้วยก็ได้”

กรณีที่พนักงานตำรวจไม่สามารถส่งต่อความรับผิดชอบให้พนักงานเจ้าหน้าที่ ให้เข้ามาคุ้มครองสวัสดิภาพของเด็กผู้เสียหาย และยังคงจำเป็นต้องให้เด็กอยู่อาศัยร่วมกับผู้กระทำ อาจยื่นคำร้องต่อศาลเยาวชนและครอบครัวที่อยู่ในเขตอำนาจตามมาตรา ๔๓ วรรคสอง

๒) ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐

มาตรา ๘ วรรคสาม “ในการสอบปากคำผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พนักงานสอบสวนต้องจัดให้มีจิตแพทย์ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ หรือบุคคลที่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวร้องขอร่วมอยู่ด้วย ในขณะที่สอบปากคำเพื่อให้คำปรึกษา”

กรณีนี้ต่างจากการถามปากคำเด็กตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๓๓ ทวิ ที่กำหนดแบบพิธีในการถามปากคำพยานเด็กซึ่งเป็นผู้เสียหายเพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานในการฟ้องคดีผู้กระทำความผิด แต่สำหรับการสอบปากคำผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวนั้น จิตแพทย์ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ หรือบุคคลที่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวร้องขอ ไม่ได้มีบทบาทในการถามปากคำผู้เสียหายมีบทบาทเพียงให้คำปรึกษาแก่ผู้เสียหายถ้าต้องการ ทั้งนี้การใช้ความรุนแรงในครอบครัวเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในครอบครัวทั้งในด้านอารมณ์ความรู้สึกซึ่งกันและกัน ในด้านการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันด้านใดด้านหนึ่ง จึงทำให้บางครั้งผู้เสียหายลำบากใจที่จะบอกเล่าข้อเท็จจริงให้ครบถ้วนกระบวนการความ

มาตรา ๘ วรรคสี่ “ในกรณีจำเป็นเร่งด่วน ซึ่งมีเหตุอันควรไม่อาจรอจิตแพทย์ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ หรือบุคคลที่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวร้องขอ ให้นักงงานสอบสวนทำการสอบปากคำไปก่อนโดยไม่ต้องมีบุคคลดังกล่าวร่วมอยู่ด้วย แต่ต้องบันทึกเหตุที่ไม่อาจรอบุคคลดังกล่าวไว้ในสำนวนการสอบสวน”

บทบัญญัติตามวรรคนี้ จะใช้ได้ก็ต่อเมื่อผู้เสียหายเต็มใจที่จะให้การตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับตนทั้งหมดก่อน หากพนักงานสอบสวนไม่อาจได้บุคคลใดบุคคลหนึ่งในสี่คน (จิตแพทย์ นักจิตวิทยานักสังคมสงเคราะห์ หรือบุคคลที่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวร้องขอ) ตามวรรคสาม ย่อมไม่ต้องรอบุคคลดังกล่าวแล้วบันทึกเหตุที่ไม่ได้รอไว้ในสำนวนการสอบสวนได้ แต่หากผู้เสียหายลำบากใจที่จะบอกเล่าข้อเท็จจริงให้ครบถ้วนกระบวนความ ถึงอย่างไรก็ตามจำเป็นต้องรอให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งในสี่คนนั้นอยู่ร่วมในขณะถามปากคำผู้เสียหาย มิฉะนั้นอาจทำให้ผู้เสียหายไม่ได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพ ทั้งนี้การออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ตามมาตรา ๑๐ ผู้มีอำนาจออกคำสั่งจำต้องอ้างพยานหลักฐานประกอบในการออกคำสั่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งปากคำของผู้เสียหายเป็นพยานหลักฐานที่สำคัญที่สุด



ต้องมีข้อเท็จจริงว่าบุคคลในครอบครัวผู้ใดได้รับความเสียหาย  
ใดบ้าง หรือมีความผิดปกติอย่างไรบ้าง ทั้งนี้ต้องอาศัยการ  
ตรวจวินิจฉัยทางการแพทย์ ช่วยบ่งชี้รายละเอียดสุขภาพกาย  
สุขภาพจิต พฤติกรรมเป็นสำคัญ จำต้องรวบรวมพยานหลัก  
ฐานด้านอื่น ๆ รวมทั้งหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เพื่อวินิจฉัย  
ข้อเท็จจริงตามคำอธิบายของผู้เกี่ยวข้อง บุคคลในครอบครัวที่  
เกี่ยวข้องสามารถอธิบายได้สอดคล้องกับข้อเท็จจริงข้างต้น และ  
หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์หรือไม่ หากไม่สอดคล้อง  
ให้นำมาอภิปรายและซักค้านการบอกเล่าของบุคคลเหล่านี้เพื่อ  
ตรวจสอบวิเคราะห์ข้อเท็จจริงว่ามีการใช้ความรุนแรงหรือไม่  
อย่างไร พึงตระหนักว่าการกล่าวเท็จ คือการบอกเล่าข้อเท็จ  
จริงด้านกลับ



มาตรา ๑๐ ในการดำเนินการตามมาตรา ๘ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครอง หรือ ตำรวจชั้นผู้ใหญ่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรีมีอำนาจออกคำสั่งกำหนดมาตรการ หรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ให้แก่บุคคลผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว เป็นการชั่วคราว ไม่ว่าจะมีความร้องขอจากบุคคลดังกล่าวหรือไม่ โดยให้มีอำนาจออกคำสั่งใดๆ ได้เท่าที่จำเป็น และสมควร ซึ่งรวมถึงการให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว เข้ารับการตรวจรักษาจากแพทย์ การให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว ชดใช้เงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์เบื้องต้นตามสมควรแก่ฐานะ การออกคำสั่งห้ามผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว เข้าไปในที่พำนักของครอบครัวหรือเข้าใกล้ตัวบุคคลใดในครอบครัว ตลอดจนการกำหนดวิธีการดูแลบุตร

หัวหน้าสถานีตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรี หรือเทียบเท่า นายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป จนถึงตำแหน่งผู้บัญชาการ สำนักงานตำรวจแห่งชาติซึ่งได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีอำนาจออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ หรือคำสั่งใด ๆ ได้เท่าที่จำเป็นและสมควร รวมถึง

๑) การให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเข้ารับการตรวจรักษาจากแพทย์

๒) การให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวชดใช้เงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์เบื้องต้นตามสมควรแก่ฐานะ ตามนิยามในมาตรา ๓ กำหนดว่า “ค่าทดแทนความเสียหายเบื้องต้นสำหรับเงินหรือทรัพย์สินใดๆที่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวสูญเสียไป โดยผลของการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว และให้หมายรวมถึงรายได้ที่สูญเสียไป ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล ค่าใช้จ่ายในการหาที่อยู่ใหม่ และค่าใช้จ่ายอื่นที่จำเป็น

๓) การออกคำสั่งห้ามผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเข้าไปในที่พำนักของครอบครัวหรือเข้าใกล้ตัวบุคคลใดในครอบครัว

๔) การกำหนดวิธีการดูแลบุตร

“ร่วมสร้าง โรงเรียน ชุมชน ปลอดภัย ลด ละ เลิก ต้ม  
เสพชาย เครื่องดื่ม แอลกอฮอล์ ยาเสพติด การพนัน ทุกชนิด”



การขอคำสั่งข้างต้นจำเป็นต้องอ้างสาเหตุหรือสถานการณ์ที่ต้องออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ให้แก่บุคคลผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเป็นการชั่วคราว มีอะไรบ้าง ข้อบ่งชี้ถึงความจำเป็นต้องสั่งให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเข้ารับการตรวจรักษาจากแพทย์คืออะไร ข้อบ่งชี้อะไรที่มีความจำเป็นต้องสั่งให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวชดใช้เงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ ข้อบ่งชี้อะไรที่มีความจำเป็นต้องสั่งห้ามผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเข้าไปในที่พำนักของครอบครัวหรือเข้าใกล้ตัวบุคคลใดในครอบครัว วิธีการดูแลบุตรก่อนหน้าที่จะมาขอคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพเป็นอย่างไรควรปรับปรุงแก้ไขอย่างไร

ค่าทดแทนความเสียหายเบื้องต้นสำหรับเงินหรือทรัพย์สินใด ๆ ที่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวสูญเสียไป โดยผลของการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว มีจำนวนเงินเท่าไรด้วยหลักฐานใด รายได้ที่สูญเสียไป มีจำนวนเงินเท่าไรด้วยหลักฐานใด ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล มีจำนวนเงินเท่าไร ด้วยหลักฐานใด ค่าใช้จ่ายในการหาที่อยู่ใหม่มีจำนวนเงินเท่าไร ด้วยหลักฐานใด ค่าใช้จ่ายอื่นที่จำเป็นเช่นการใช้จ่ายในการดำเนินชีวิตตามสมควรแก่ฐานะ มีอะไรบ้าง จำนวนเงินเท่าไร ด้วยหลักฐานใด

**ชุมชนคือเกราะป้องกัน สร้างสิ่งแวดล้อมที่ดี  
ลดปัจจัยเสี่ยงที่เป็นอันตราย ควบคุมอบายมุข ทำลายครอบครัว**

มาตรา ๑๒ วรรคสอง “ในกรณีที่มีการยอมความ การถอนคำร้องทุกข์ หรือการถอนฟ้องในความผิดตามมาตรา ๔ ให้พนักงานสอบสวนหรือศาล แล้วแต่กรณี จัดให้มีการทำบันทึกข้อตกลงเบื้องต้นก่อนการยอมความ การถอนคำร้องทุกข์ หรือการถอนฟ้องนั้น และกำหนดให้นำวิธีการตามวรรคหนึ่งเป็นเงื่อนไขในการ ปฏิบัติตามบันทึกข้อตกลงดังกล่าวโดยอนุโลม โดยอาจรับฟังความคิดเห็นของผู้เสียหายหรือบุคคลในครอบครัวประกอบด้วยก็ได้ หากได้ปฏิบัติตามบันทึกข้อตกลง และเงื่อนไขดังกล่าวครบถ้วนแล้ว จึงให้มีการยอมความ การถอนคำร้องทุกข์ หรือการถอนฟ้องในความผิดตามมาตรา ๔ ได้ หากผู้ต้องหาหรือจำเลยฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขดังกล่าวให้พนักงานสอบสวนหรือศาลมีอำนาจยกคดีขึ้นดำเนินการต่อไป”



ในคดีอาญาความผิดต่อส่วนตัว สามารถยอมความหรือถอนคำร้องทุกข์ได้โดยผู้เสียหายไม่ติดใจเอาความ หรือสละสิทธิในการดำเนินคดีอาญาต่อผู้กระทำซึ่งมักเกิดจากการได้รับการชดเชยหรือเยียวยาจากผู้กระทำความผิด ส่วนการสอบสวนคดีการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวซึ่งถือเป็นความผิดต่อแผ่นดินนั้น แม้ว่าจะสามารถยอมความหรือถอนคำร้องทุกข์ได้ แต่ไม่ใช่เพียงแคผู้เสียหายไม่ติดใจเอาความ หรือสละสิทธิในการดำเนินคดีอาญาต่อผู้กระทำเพราะได้รับการชดเชยหรือเยียวยาจากผู้กระทำความผิดขณะใกล้เกลี้ยประนีประนอมกัน ต้องมีการทำบันทึกข้อตกลงเบื้องต้นก่อน แล้วปฏิบัติตามเงื่อนไขเงื่อนไขเวลาที่กำหนดไว้ในบันทึกข้อตกลงครบถ้วน จึงจะมีผลให้ยอมความหรือถอนคำร้องทุกข์ได้ โดยอาจกำหนดให้ใช้วิธีการฟื้นฟู บำบัดรักษา คุ้มครองความปลอดภัยผู้กระทำความผิด ให้ผู้กระทำผิดชดใช้เงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ ทำงานบริการสาธารณะ ละเว้นการกระทำอันเป็นเหตุให้เกิดการใช้ความรุนแรงในครอบครัว หรือทำทัณฑ์บนไว้ในบันทึกข้อตกลงเบื้องต้น ตามมาตรา ๑๒ วรรคหนึ่งก็ได้ ดังนั้นหากไม่ได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขเงื่อนไขเวลาที่กำหนดไว้ในบันทึกข้อตกลงครบถ้วน พนักงานสอบสวนหรือศาลมีอำนาจยกคดีขึ้นดำเนินการต่อไปมาตรา ๑๒ วรรคสอง

๓) ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓

มาตรา ๑๗๒ วรรคสอง “ในกรณีที่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวไม่อยู่ในสภาพหรือวิสัยที่จะร้องขอตามวรรคหนึ่งได้ ญาติ พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ พนักงานเจ้าหน้าที่องค์การซึ่งมีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมายหรือองค์การซึ่งมีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ ครอบครัว หรือบุคคลอื่นใดเพื่อประโยชน์ของผู้เสียหายจะกระทำการแทนก็ได้”



กรณีนี้คล้ายบทบัญญัติมาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวพ.ศ. ๒๕๕๐ ที่พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ ให้สิทธิแก่พนักงานสอบสวนกระทำการร้อง ขอให้ศาลออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพแทนผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้ กรณีที่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวไม่อยู่ในสภาพหรือวิสัยที่จะร้องขอตามวรรคหนึ่ง นอกจากนั้นภาระในการพิสูจน์ (Burden of Proof) พยานหลักฐานเพื่อสนับสนุนคำร้องขอให้ศาลสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพยังน้อยกว่าพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ เพราะพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ กำหนดให้ศาลทำการไต่สวนโดยมิชักช้าและไม่ต้องดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาความอาญาอย่างเคร่งครัด (ตามมาตรา ๑๗๓) ข้อแตกต่างอีกประการหนึ่งคือ คำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพของศาลมีผลใช้บังคับไม่เกินกว่าหกเดือน ตามมาตรา ๑๗๔ วรรคหนึ่ง ขณะที่เงื่อนไขกำหนดให้ใช้วิธีการฟื้นฟู บำบัดรักษา คุ้มครองประพฤติกู้กระทำความผิด ให้ผู้กระทำความผิดชดใช้เงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ ทำงานบริการสาธารณะ ละเว้นการกระทำอันเป็นเหตุให้เกิดการใช้ความรุนแรงในครอบครัว ตามบันทึกข้อตกลงสามารถกำหนดเงื่อนไขเวลาที่เหมาะสมซึ่งนานกว่าหกเดือนได้

#### ๔) ตามพระราชบัญญัติสุขภาพจิต พ.ศ. ๒๕๕๑

เป็นวิธีการที่พนักงานตำรวจสามารถใช้ควบคุมพฤติกรรมของผู้กระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้มีประสิทธิภาพกว่านำตัวมากักขังที่สถานีตำรวจเพื่อให้สงบสติอารมณ์ ด้วยเหตุที่การสงบสติอารมณ์เกิดขึ้นในสภาพบังคับ จึงไม่มีผลในระยะยาว การใช้อำนาจตามพระราชบัญญัติสุขภาพจิต พ.ศ. ๒๕๕๑ จึงเป็นทางเลือกที่ดี

มาตรา ๒๒ บุคคลที่มีความผิดปกติทางจิตในกรณีใดกรณีหนึ่งดังต่อไปนี้ เป็นบุคคลที่ต้องได้รับการบำบัดรักษา

(๑) มีภาวะอันตราย (“ภาวะอันตราย” หมายความว่า พฤติกรรมที่บุคคลที่มีความผิดปกติทางจิตแสดงออกโดย ประการที่น่าจะก่อให้เกิดอันตรายร้ายแรงต่อชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สินของตนเองหรือผู้อื่น)

(๒) มีความจำเป็นต้องได้รับการบำบัดรักษา (“ความจำเป็นต้องได้รับการบำบัดรักษา” หมายความว่า สภาวะของผู้ป่วยซึ่งขาดความสามารถในการตัดสินใจให้ความยินยอมรับการบำบัดรักษาและต้องได้รับการบำบัดรักษาโดยเร็ว เพื่อป้องกันหรือบรรเทาไม่ให้ความผิดปกติทางจิตทวีความรุนแรงหรือเพื่อป้องกันอันตรายที่จะเกิดขึ้นกับผู้ป่วยหรือบุคคลอื่น)



ตัวอย่างพฤติกรรมที่บุคคลที่มีความผิดปกติทางจิต แสดงออกโดยประการที่น่าจะก่อให้เกิดอันตรายร้ายแรงต่อชีวิต ร่างกายหรือทรัพย์สินของตนเองหรือผู้อื่น ได้แก่ มีอาการหวาดระแวง ประสาทหลอน หรือในบางรายมีปัญหาทางด้านอารมณ์บางอย่าง เช่น อารมณ์หงุดหงิด อารมณ์ซึมเศร้า ยับยั้งชั่งใจ ได้ยาก จนไม่อาจควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรงของตน นำไปสู่การใช้วาจาที่รุนแรง หยาบคาย ด่าทอ เสียดสี รวมถึงการเขียนแสดงความคิดเห็นบนโซเชียลเน็ตเวิร์ค ด้วยถ้อยคำที่ไม่เหมาะสม เพื่อทำให้อีกฝ่ายเกิดความทุกข์ใจ การใช้อำนาจบังคับ ชูเชิญหรือกดดัน ทำให้อีกฝ่ายรู้สึกกดดันทางจิตใจ การใช้กำลัง ประทุษร้ายผู้อื่น ทำให้อีกฝ่ายบาดเจ็บหรือเกิดอันตรายถึงชีวิต

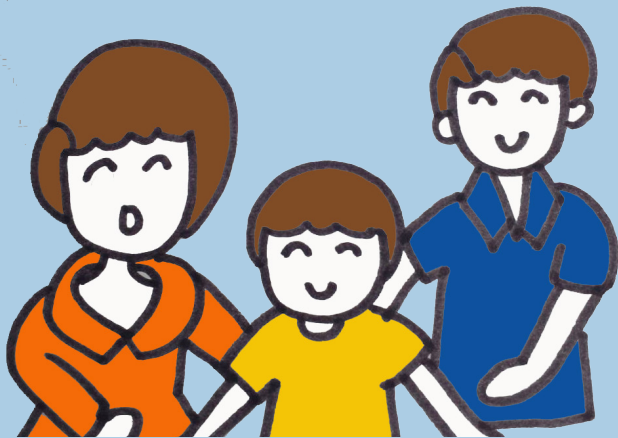
มาตรา ๒๔ วรรคสอง “เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้รับแจ้งตามมาตรา ๒๓ หรือพบบุคคลซึ่งมีพฤติการณ์อันน่าเชื่อว่าบุคคลนั้นมีลักษณะตามมาตรา ๒๒ ให้ดำเนินการนำตัวบุคคลนั้นไปยังสถานพยาบาลของรัฐหรือสถานบำบัดรักษาซึ่งอยู่ใกล้โดยไม่ชักช้า เพื่อรับการตรวจวินิจฉัยและประเมินอาการเบื้องต้นตามมาตรา ๒๗ ทั้งนี้โดยจะมีผู้รับดูแลบุคคลดังกล่าวไปด้วยหรือไม่ก็ได้”



ในทางปฏิบัติพนักงานตำรวจควรต้องประเมินด้วยว่า ตนสามารถการนำตัวบุคคลนั้นไปยังสถานพยาบาลไปด้วยอาการสงบหรือไม่ หากไม่มั่นใจควรประสานงานกับสถานพยาบาลของรัฐหรือสถานบำบัดรักษาซึ่งอยู่ใกล้ ให้ส่งพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติสุขภาพจิต พ.ศ. ๒๕๕๑ มารับตัวไป



มาตรา ๒๕ เมื่อผู้รับผิดชอบดูแลสถานที่คุมขังหรือสถาน  
สงเคราะห์ หรือพนักงานคุมประพฤติ พบบุคคลที่อยู่ใน  
ความดูแลรับผิดชอบตามอำนาจหน้าที่ มีพฤติการณ์อันน่า  
เชื่อว่าบุคคลนั้นมีลักษณะตามมาตรา ๒๒ ให้ดำเนินการส่งตัว  
บุคคลนั้นไปยังสถานพยาบาลของรัฐหรือสถานบำบัดรักษา  
ซึ่งอยู่ใกล้โดยไม่ชักช้า เพื่อรับการตรวจวินิจฉัยและประเมิน  
อาการเบื้องต้นตามมาตรา ๒๗



เป็นกรณีเดียวกับมาตรา ๒๔ เพียงแต่บุคคลที่มีความผิด  
ปกติทางจิตดังกล่าว อยู่ในความควบคุมของตำรวจโดยอาจถูกขัง  
ในห้องขังของสถานีตำรวจ

มาตรา ๒๖ ในกรณีฉุกเฉิน เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้รับแจ้งตามมาตรา ๒๓ หรือพบบุคคลซึ่งมีพฤติการณ์อันน่าเชื่อว่าบุคคลนั้นเป็นบุคคลที่มีความผิดปกติทางจิตซึ่งมีภาวะอันตรายและเป็นอันตรายที่ใกล้จะถึง ให้มีอำนาจนำตัวบุคคลนั้นหรือเข้าไปในสถานที่ใดๆ เพื่อนำตัวบุคคลนั้นส่งสถานพยาบาลของรัฐหรือสถานบำบัดรักษาซึ่งอยู่ใกล้โดยไม่ชักช้าเพื่อรับการตรวจวินิจฉัยและประเมินอาการเบื้องต้นตามมาตรา ๒๗



การทะเลาะ ต่ำทอ ทูบตีทำร้ายกัน ต่อหน้าลูก  
มีผลต่อพฤติกรรมของเด็ก 90 % เลียนแบบ  
และใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหา



กรณีนี้ต่างจากกรณีตามมาตรา ๒๔ ที่ขณะได้รับแจ้งหรือได้พบบุคคลที่มีความผิดปกติทางจิตอาจไม่ได้แสดงพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรงให้เห็น กรณีมาตรา ๒๖ เป็นภาวะฉุกเฉินขณะรับแจ้งหรือพบบุคคลซึ่งมีพฤติกรรมอันน่าเชื่อว่าบุคคลนั้นเป็นบุคคลที่มีความผิดปกติทางจิตซึ่งมีภาวะอันตรายและเป็นอันตรายที่ใกล้จะถึง นอกจากสามารถดำเนินการตามมาตรา ๒๔ ได้แล้ว หากมีความจำเป็นต้องเข้าไปในอาคารสถานที่ใดเพื่อนำตัวบุคคลนั้นส่งสถานพยาบาลก็สามารถเข้าไปได้โดยไม่ต้องมีหมายค้น

## อำนาจหน้าที่ของพนักงานฝ่ายปกครอง

### ๑) ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖

“ผู้ว่าราชการจังหวัด” หมายความว่ารวมถึงผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครและผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้ว่าราชการจังหวัด (พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ มาตรา ๔) ผู้ว่าราชการจังหวัดตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ มีสองสถานภาพ คือ เป็นผู้ที่มีอำนาจออกคำสั่งต่างๆตามพระราชบัญญัติซึ่งจะได้อธิบายในหัวข้ออำนาจหน้าที่ของปลัดกระทรวงกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์/อธิบดีกรมกิจการเด็กและเยาวชนและผู้ว่าราชการจังหวัด ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ ขณะเดียวกันก็เป็นผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามมาตรา ๒๔

**มาตรา ๒๔ ปลัดกระทรวง (อธิบดีกรมกิจการเด็กและเยาวชน)** ผู้ว่าราชการจังหวัด ผู้อำนวยการเขต นายอำเภอ ปลัดอำเภอ ผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ หรือผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กที่อยู่ในเขตพื้นที่รับผิดชอบ ไม่ว่าเด็กจะมีผู้ปกครองหรือไม่ก็ตาม รวมทั้งมีอำนาจและหน้าที่ดูแลและตรวจสอบสถานรับเลี้ยงเด็ก สถานแรกรับ สถานสงเคราะห์ สถานคุ้มครองสวัสดิภาพ สถานพัฒนาและฟื้นฟู และสถานพินิจที่ตั้งอยู่ในเขตอำนาจ แล้วรายงานผลการตรวจสอบต่อคณะกรรมการ คณะกรรมการคุ้มครองเด็กกรุงเทพมหานคร หรือคณะกรรมการคุ้มครองเด็กจังหวัด แล้วแต่กรณี เพื่อทราบ และให้มีอำนาจและหน้าที่เช่นเดียวกับพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้

กฎหมายบัญญัติให้ผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามมาตรา ๒๔ มีภารกิจคือ

ก) อำนาจหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กที่อยู่ในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบซึ่งหมายถึง การกำกับดูแลกลไกการคุ้มครองเด็กภายในเขตอำนาจที่ตนรับผิดชอบระบบการจัดบริการทางสังคมซึ่งเกี่ยวกับการ ป้องกัน การแก้ไขปัญหา การพัฒนา และการส่งเสริมความมั่นคงทางสังคมของเด็กและครอบครัวได้อย่างทั่วถึง เหมาะสม เป็นธรรมและให้เป็นไปตามมาตรฐาน เช่น มาตรฐานการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่และนักสังคมสงเคราะห์ที่ปฏิบัติงานด้านการคุ้มครองเด็ก มาตรฐานขั้นต่ำในการอุปการะเลี้ยงดู อบรม สั่งสอนและพัฒนาเด็กที่อยู่ในความปกครองดูแล พ.ศ. ๒๕๔๙ มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ๒๕๖๒

นอกจากนี้ผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามมาตรา ๒๔ อาจกำหนดภารกิจดังต่อไปนี้

๑) ให้บริการคุ้มครองเด็กในพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพตามมาตรฐานที่กำหนดในกฎกระทรวง

(๒) จัดทำแผนและงบประมาณในการคุ้มครองเด็ก

(๓) จัดให้มีระบบฐานข้อมูลพนักงานเจ้าหน้าที่คุ้มครองเด็กเด็กที่ต้องการรับบริการและการคุ้มครองประสานงานส่งต่อความรับผิดชอบ ติดตามดูแล ประเมินผล ทบทวนการคุ้มครองเด็กไม่ว่าจะเป็นบริการที่ให้แก่เด็กและครอบครัวด้านใด

(๔) ส่งเสริมให้มีพนักงานเจ้าหน้าที่คุ้มครองเด็กในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและส่งเสริมให้ องค์กรเอกชน คณะบุคคล หรือบุคคล ปฏิบัติงานด้านคุ้มครองเด็ก โดยเฉพาะจัดให้มีอาสาสมัครดูแลเด็กและครอบครัว

(๕) จัดหาพื้นที่สร้างสรรค์ประจำท้องถิ่นเพื่อทำกิจกรรมสำหรับเด็กและครอบครัวรวมทั้งจัดทำโครงการที่เอื้อต่อการส่งเสริมพัฒนาเด็กและครอบครัว

(๖) ประเมินความเสี่ยงของสถานให้บริการต่าง ๆ ในเขตอำนาจซึ่งอาจก่ออันตรายต่อสุขภาพ พัฒนาการและพฤติกรรมของเด็ก รวมทั้งประสานความร่วมมือกับชุมชน เพื่อช่วยกันควบคุมจำกัดไม่ให้สถานให้บริการส่งผลกระทบต่อครอบครัวและชุมชน

(๗) จัดให้มีครอบครัวอุปถัมภ์เพื่อรองรับเด็กที่ไม่อาจอยู่อาศัยร่วมกับครอบครัวของตน

(๘) กำกับ ดูแล การทำงานของพนักงานเจ้าหน้าที่คุ้มครองเด็กในพื้นที่ให้เป็นไปตามกฎหมาย

(๙) จัดทำรายงานประจำปีเกี่ยวกับสถานการณ์ด้านเด็กและครอบครัวในเขตพื้นที่เสนอต่อคณะกรรมการคุ้มครองเด็กกรุงเทพมหานครหรือคณะกรรมการคุ้มครองเด็กจังหวัด

(๑๐) ส่งเสริมครอบครัวในการอุปการะเลี้ยงดู อบรมสั่งสอนและพัฒนาเด็กที่อยู่ในความปกครองดูแลให้เป็นไปตามมาตรฐานขั้นต่ำที่กฎหมายกำหนด

(๑๑) ให้บริการทางสังคมโดยประสานกับสถาบันการศึกษา โรงพยาบาล ผู้ประกอบวิชาชีพด้านต่าง ๆ และหน่วยงานรัฐบาลที่เกี่ยวข้องหรือหน่วยงานเอกชน ทั้งองค์กรอาสาสมัคร วิชาธุรกิจเพื่อสังคม หรือองค์กรธุรกิจ โดยมีการให้บริการหลักคือ ฝึกทักษะหรือฝึกอบรมเกี่ยวกับ ทักษะชีวิต ทักษะในการเป็นพ่อแม่ ทักษะสังคม ทักษะการจัดการปัญหา วิธีการแก้ไขความขัดแย้งในครอบครัว ทักษะการบริหารรายได้รายจ่ายการออมการลงทุนและการบริหารหนี้ บริการให้คำปรึกษาแนะนำ และจัดบริการด้านสุขภาพแก่ผู้มีปัญหาสุขภาพจิต ด้วยวิธีการจิตบำบัด

**ข)** อำนาจหน้าที่ดูแลและตรวจสอบสถานที่ดูแลเด็กที่อยู่ในเขตอำนาจ แล้วรายงานผลการตรวจสอบดังกล่าวต่อคณะกรรมการหรือคณะกรรมการจังหวัดแล้วแต่กรณี

**ค)** มีอำนาจและหน้าที่เช่นเดียวกับพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ หมายถึงหากไม่มีพนักงานเจ้าหน้าที่ทำการเพียงพอหรือไม่มีตำแหน่งงานเลย อาจมอบหมายให้นักสังคมสงเคราะห์วิชาชีพดำเนินการต่างๆตามที่พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ บัญญัติให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามหมวด ๓ และ หมวด ๔ ให้มีอำนาจหน้าที่ได้ เสมือนหนึ่งตนเป็นผู้ดำเนินการเอง โดยต้องกำกับดูแลให้นักสังคมสงเคราะห์วิชาชีพปฏิบัติงานได้ตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่และนักสังคมสงเคราะห์ที่ปฏิบัติงานด้านการคุ้มครองเด็ก

มาตรา ๓๐ เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามหมวด ๓ และหมวด ๔ มีอำนาจและหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) เข้าไปในเคหสถาน สถานที่ใด ๆ หรือยานพาหนะใด ๆ ในระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตกเพื่อตรวจค้น ในกรณีมีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำความผิดตามกฎหมายคุ้มครองเด็ก มีการกักขังหรือเลี้ยงดูโดยมิชอบ แต่ในกรณีมีเหตุอันควรเชื่อว่าหากไม่ดำเนินการในทันทีเด็กอาจได้รับอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจ หรือถูกนำไปสถานที่อื่นซึ่งยากแก่การติดตามช่วยเหลือ ก็ให้มีอำนาจเข้าไปในเวลาภายหลังพระอาทิตย์ตกได้

(๒) ซักถามเด็กเมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่า เด็กจำเป็นต้องได้รับการสงเคราะห์หรือคุ้มครองสวัสดิภาพ ในกรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์แก่การสงเคราะห์และคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก อาจนำตัวเด็กไปยังที่ทำการของพนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อทราบข้อมูลเกี่ยวกับเด็กและครอบครัว รวมทั้งบุคคลที่เด็กอาศัยอยู่ ทั้งนี้ จะต้องกระทำโดย มิชักช้า แต่ไม่ว่ากรณีใด จะกักตัวเด็กไว้นานเกินกว่าสิบสองชั่วโมงไม่ได้ เมื่อพ้นระยะเวลาดังกล่าวให้ปฏิบัติตาม (๖) ระหว่างที่เด็กอยู่ในความดูแล จะต้องให้การอุปการะเลี้ยงดูและหากเจ็บป่วยจะต้องให้การรักษาพยาบาล



(๓) มีหนังสือเรียกผู้ปกครอง หรือบุคคลอื่นใดมา ให้ถ้อยคำหรือข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ ความประพฤติ สุขภาพ และความสัมพันธ์ในครอบครัวของเด็ก

(๔) ออกคำสั่งเป็นหนังสือให้ผู้ปกครองของเด็ก นายจ้างหรือผู้ประกอบการ เจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่ที่เด็กทำงานหรือเคยทำงาน อาศัยหรือเคยอาศัยอยู่ เจ้าของหรือผู้ครอบครองหรือผู้ดูแลสถานศึกษาที่เด็กกำลังศึกษาหรือเคยศึกษา หรือผู้ปกครองสวัสดิภาพ ส่งเอกสารหรือหลักฐานเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ การศึกษา การทำงาน หรือความประพฤติของเด็กมาให้

(๕) เข้าไปในสถานที่อยู่อาศัยของผู้ปกครอง สถานที่ประกอบการของนายจ้างของเด็ก สถานศึกษาของเด็ก หรือสถานที่ที่เด็กมีความเกี่ยวข้องด้วย ในระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตกเพื่อสอบถามบุคคลที่อยู่ในที่นั้นๆ และรวบรวมข้อมูลหรือหลักฐานเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ ความสัมพันธ์ในครอบครัว การเลี้ยงดู อุปนิสัย และความประพฤติของเด็ก

(๖) มอบตัวเด็กให้แก่ผู้ปกครองพร้อมกับแนะนำหรือตักเตือนผู้ปกครองให้ดูแลและอุปการะเลี้ยงดูเด็กในทางที่ถูกต้อง เพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาในทางที่เหมาะสม

(๗) ทำรายงานเกี่ยวกับตัวเด็กเพื่อมอบให้แก่สถานแรกรับในกรณีมีการส่งเด็กไปยังสถานแรกรับหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเมื่อมีการร้องขอ



เด็กที่อยู่ในความดูแลของพนักงานเจ้าหน้าที่จะต้องได้รับการอุปการะเลี้ยงดูและได้รับการศึกษาอย่างเหมาะสม และก่อนที่จะจัดให้เด็กเข้าอยู่ในสถานรับเลี้ยงเด็ก สถานแรกรับ สถานสงเคราะห์ สถานคุ้มครองสวัสดิภาพ และสถานพัฒนาและฟื้นฟู จะต้องปรึกษากับผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาชีพ สังคมสงเคราะห์และการแพทย์ก่อนเท่าที่สามารถกระทำได้

๗๑๑

เมื่อผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามมาตรา ๒๔ มีอำนาจและหน้าที่เช่นเดียวกับพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ จึงมีอำนาจตามมาตรา ๓๐ ด้วย ไม่ว่าจะกระทำด้วยตนเองหรือมอบหมายให้นักสังคมสงเคราะห์วิชาชีพไปกระทำแทนก็ตาม

มาตรา ๓๕ เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามมาตรา ๒๔ พบเห็นเด็กที่พึงได้รับการสงเคราะห์ตามมาตรา ๓๒ (๑) และ (๒) หรือได้รับแจ้งจากบุคคลตามมาตรา ๒๙ ให้สอบถามเพื่อทราบข้อมูลเกี่ยวกับเด็ก ถ้าเด็กเจ็บป่วยหรือจำเป็นต้องตรวจสุขภาพหรือเป็นเด็กพิการต้องรีบจัดให้มีการตรวจรักษาทางร่างกายและจิตใจทันที หากเป็นเด็กที่จำเป็นต้องได้รับการสงเคราะห์ก็ให้พิจารณาให้การสงเคราะห์ตามมาตรา ๓๓ และไม่ว่ากรณีใดให้พยายามดำเนินการเพื่อให้เด็กสามารถกลับไปอยู่กับครอบครัวโดยเร็ว แต่หากปรากฏว่าสภาพครอบครัวหรือสิ่งแวดล้อมไม่เหมาะที่จะให้เด็กกลับไปอยู่กับครอบครัว และมีเหตุจำเป็นที่จะต้องให้การคุ้มครองสวัสดิภาพแก่เด็ก พนักงานเจ้าหน้าที่จะใช้มาตรการคุ้มครองสวัสดิภาพแก่เด็กตามหมวด ๔ ก็ได้

ตามมาตรา นี้ดูเหมือนว่าพนักงานเจ้าหน้าที่กับผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามมาตรา ๒๔ จะมีอำนาจหน้าที่เหมือนกัน แต่หากนำความตามมาตรา ๒๔ ที่บัญญัติว่า “มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กที่อยู่ในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบ ไม่ว่าจะเด็กจะมีผู้ปกครองหรือไม่ก็ตาม” มาประกอบ จะเห็นความเชื่อมโยงกันเพราะเด็กที่พึงได้รับการสงเคราะห์ตามมาตรา ๓๒ (๑) และ (๒) คือกลุ่มเด็กเร่ร่อน หรือเด็กกำพร้าหรือเด็กที่ถูกทอดทิ้งหรือพลัดหลง ณ ที่ใดที่หนึ่ง ซึ่งหมายถึงผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามมาตรา ๒๔ ต้องจัดการให้เด็กได้รับการอุปการะเลี้ยงดู อบรมสั่งสอน และพัฒนา ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๓ โดยอาจมอบหมายให้นักสังคมสงเคราะห์วิชาชีพหรือสั่งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ไปดำเนินการตามมาตรา ๓๓ วรรคหนึ่ง

มาตรา ๓๓ ในกรณีพนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้มีหน้าที่  
คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามมาตรา ๒๔ ได้รับแจ้งจากบุคคล  
ตามมาตรา ๒๙ หรือพบเห็นเด็กที่พึงได้รับการสงเคราะห์  
ตามมาตรา ๓๒ ให้พิจารณาให้การสงเคราะห์ตามวิธีการที่  
เหมาะสม ดังต่อไปนี้

(๑) ให้ความช่วยเหลือและสงเคราะห์แก่เด็กและ  
ครอบครัวหรือบุคคลที่อุปการะเลี้ยงดูเด็กเพื่อให้สามารถอุปการะ  
เลี้ยงดูเด็กได้ตามมาตรา ๒๓

ฯลฯ



ในชุมชน จึงควรมีนักจิตวิทยาบำบัด ให้บริการ  
ปรึกษา ปัญหาชีวิต ครอบครัวแบบ 24 ชั่วโมง

มาตรา ๓๙ ในกรณีที่ผู้ปกครองซึ่งได้รับเด็กกลับมาอยู่ในความดูแล มีพฤติการณ์น่าเชื่อว่าจะให้การเลี้ยงดูโดยมิชอบแก่เด็กอีก ให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามมาตรา ๒๔ ให้คำแนะนำแก่ผู้ปกครอง หากผู้ปกครองไม่ปฏิบัติตามคำแนะนำก็ให้ยื่นคำขอต่อปลัดกระทรวง(อธิบดีกรมกิจการเด็กและเยาวชน) ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ แล้วแต่กรณี เพื่อเรียกผู้ปกครองมาทำทัณฑ์บนว่าจะไม่กระทำการใดอันมีลักษณะเป็นการให้การเลี้ยงดูโดยมิชอบแก่เด็กอีกและให้วางประกันไว้เป็นจำนวนเงินตามสมควรแก่ฐานะานุรูป แต่จะเรียกประกันไว้ได้ไม่เกินระยะเวลาสองปี ถ้ากระทำผิดทัณฑ์บนให้รับเงินประกันเป็นของกองทุนคุ้มครองเด็กตามมาตรา ๖๙

อำนาจเรียกผู้ปกครองมาทำทัณฑ์บนของพนักงานฝ่ายปกครองคือ ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ เป็นกรณีต่อเนื่องมาจากการดำเนินงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งให้การสงเคราะห์แก่เด็กและครอบครัว หรือบุคคลที่อุปการะเลี้ยงดูเด็กตามมาตรา ๓๓วรรคหนึ่ง เช่นผู้ปกครองออกไปเที่ยวเตร็ดเตร่แล้วปล่อยเด็กเล็กไว้ในบ้านตามลำพัง พนักงานเจ้าหน้าที่สามารถดำเนินการเพื่อป้องกันไม่ให้เด็กได้รับอันตรายได้เลยโดยไม่ต้องคำนึงถึงว่าผู้ปกครองจะให้ความยินยอมหรือไม่ แล้วให้คำแนะนำแก่ผู้ปกครอง ถ้าผู้ปกครองไม่ปฏิบัติตามคำแนะนำ

พนักงานเจ้าหน้าที่มีสิทธิยื่นคำขอต่อผู้ว่าราชการจังหวัดหรือนายอำเภอ แล้วแต่กรณีเพื่อเรียกผู้ปกครองมาทำทัณฑ์บน การเรียกผู้ปกครองมาทำทัณฑ์บนในระดับจังหวัดหรือเป็นกรณีข้ามอำเภอนำจะต้องยื่นคำขอต่อผู้ว่าราชการจังหวัด หากเป็นกรณีที่เกิดภายในเขตอำเภอเดียวต้องยื่นคำขอต่อนายอำเภอ กรณีนี้ไม่เกี่ยวกับผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแม้ว่าจะเป็นผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามมาตรา ๒๔ ด้วยก็ตาม ทั้งนี้ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและพนักงานเจ้าหน้าที่ อยู่ในสถานะเป็นผู้ให้บริการแก่เด็กและครอบครัว ส่วนผู้ว่าราชการจังหวัดหรือนายอำเภอเป็นผู้ออกคำสั่งทางปกครอง

การยื่นคำขอต่อผู้ว่าราชการจังหวัดหรือนายอำเภอ แล้วแต่กรณีเพื่อเรียกผู้ปกครองมาทำทัณฑ์บน จำเป็นต้องอ้างอิงพยานหลักฐานประกอบข้อเท็จจริง ต้องมีบันทึกข้อเท็จจริงว่าผู้ปกครองมีพฤติกรรมในการให้อุปการะเลี้ยงดูเด็กหรือกระทำการใดบ้างอันมีลักษณะเป็นการให้การเลี้ยงดูโดยมิชอบแก่เด็ก แล้วพนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามมาตรา ๒๔ ดำเนินการแก้ไขป้องกันปัญหาข้างต้นอย่างไรบ้าง พร้อมกับได้ให้คำแนะนำแก่ผู้ปกครองให้อุปการะเลี้ยงดูเด็กอย่างไรบ้างเพื่อให้สามารถอุปการะเลี้ยงดูเด็กได้ตามมาตรา ๒๓

“ชีวิตคู่อาจไปต่อไม่ได้ แต่ความรับผิดชอบในฐานะพ่อแม่ยังดำรงอยู่ ทำหน้าที่ให้ดีที่สุด แม้จะไม่ได้ใช้ชีวิตครอบครัว”

มาตรา ๔๑ วรรคสอง “เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ หรือผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามมาตรา ๒๔ ได้รับแจ้งเหตุตามวรรคหนึ่ง หรือเป็นผู้พบเห็นหรือประสบพฤติการณ์ที่น่าเชื่อว่าจะมีการกระทำการทารุณกรรมต่อเด็กในสถานที่ใด ให้มีอำนาจเข้าตรวจค้น และมีอำนาจแยกตัวเด็กจากครอบครัวของเด็กเพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กโดยเร็วที่สุด”

กรณีนี้เป็นประเด็นเดียวกับอำนาจหน้าที่ของพนักงานตำรวจ ดังรายละเอียดที่บรรยายไว้ในหัวข้ออำนาจหน้าที่ของพนักงานตำรวจตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖

มาตรา ๔๓ วรรคสอง “หากยังไม่มีการฟ้องคดีอาญาหรือไม่ฟ้องคดีอาญาแต่มีพฤติการณ์น่าเชื่อว่าจะมีการกระทำการทารุณกรรมแก่เด็กอีก ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามมาตรา ๒๔ หรือพนักงานอัยการยื่นคำขอต่อศาลตามมาตรา ๕ เพื่อออกคำสั่งมิให้กระทำการดังกล่าวโดยกำหนดมาตรการคุ้มครองความปลอดภัยและเรียกประกันด้วยก็ได้”

กรณีนี้เป็นประเด็นเดียวกับอำนาจหน้าที่ของพนักงานตำรวจ ดังรายละเอียดที่บรรยายไว้ในหัวข้ออำนาจหน้าที่ของพนักงานตำรวจตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ เช่นเดียวกัน

มาตรา ๔๔ เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามมาตรา ๒๔ พบเห็นหรือได้รับแจ้งจากผู้พบเห็นเด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำผิดให้สอบถามเด็กและดำเนินการหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวเด็ก รวมทั้งสภาพความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ความเป็นอยู่ การเลี้ยงดู อุปนิสัย และความประพฤติของเด็กเพื่อทราบข้อมูลเกี่ยวกับเด็ก และถ้าเห็นว่าจำเป็นต้องคุ้มครองสวัสดิภาพแก่เด็ก โดยวิธีส่งเข้าสถานคุ้มครองสวัสดิภาพหรือสถานพัฒนาและฟื้นฟูก็ให้เสนอประวัติพร้อมความเห็นไปยังปลัดกระทรวงหรือผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณี เพื่อพิจารณาสั่งให้ใช้วิธีการคุ้มครองสวัสดิภาพที่เหมาะสมแก่เด็ก

ในกรณีพนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามมาตรา ๒๔ เห็นว่าเด็กจำเป็นต้องได้รับการสงเคราะห์ก็ให้พิจารณาให้การสงเคราะห์ตามมาตรา ๓๓ แต่ถ้าเห็นว่ายังไม่สมควรส่งตัวเด็กไปยังสถานแรกรับ สถานสงเคราะห์ สถานคุ้มครองสวัสดิภาพ หรือสถานพัฒนาและฟื้นฟู ก็ให้มอบตัวเด็กแก่ผู้ปกครองหรือบุคคลที่ยินยอมรับเด็กไปปกครองดูแล โดยอาจแต่งตั้งผู้คุ้มครองสวัสดิภาพแก่เด็กตามมาตรา ๔๘ หรือไม่ก็ได้ และเมื่อได้ปรึกษาหารือร่วมกับผู้ปกครองหรือบุคคลที่จะรับเด็กไปปกครองดูแลแล้วอาจจะวางข้อกำหนดเพื่อป้องกันมิให้เด็กมีความประพฤติเสียหาย หรือเสี่ยงต่อการกระทำผิด โดยให้ผู้ปกครองหรือบุคคลที่รับเด็กไปปกครองดูแลต้องปฏิบัติข้อใดข้อหนึ่งหรือหลายข้อตามความเหมาะสม ดังต่อไปนี้



- (๑) รมัดระวังมิให้เด็กเข้าไปในสถานที่หรือห้องที่ใดอันจะ  
 จูงใจให้เด็กประพฤติตนไม่สมควร
- (๒) รมัดระวังมิให้เด็กออกนอกสถานที่อยู่อาศัยในเวลา  
 กลางคืน เว้นแต่มีเหตุจำเป็นหรือไปกับผู้ปกครอง
- (๓) รมัดระวังมิให้เด็กคบหาสมาคมกับบุคคลหรือคณะ  
 บุคคลที่จะชักนำไปในทางเสื่อมเสีย
- (๔) รมัดระวังมิให้เด็กกระทำการใดอันเป็นเหตุให้เด็ก  
 ประพฤติเสียหาย
- (๕) จัดให้เด็กได้รับการศึกษาอบรมตามสมควรแก่อายุ สติ  
 ปัญญา และความสนใจของเด็ก
- (๖) จัดให้เด็กได้ประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับความถนัด  
 และความสนใจของเด็ก
- (๗) จัดให้เด็กกระทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาตนเองทางด้าน  
 คุณธรรม จริยธรรม และบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม

หากปรากฏชัดว่าผู้ปกครองหรือผู้รับเด็กไว้ปกครอง  
 ดูแลละเลยไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดของพนักงานเจ้าหน้าที่  
 หรือผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามมาตรา ๒๔ ก็ให้  
 พนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กรับ  
 เด็กกลับไปดูแล

เด็กคือผ้าขาว ต้องการความรัก การดูแล เอาใจใส่  
 พร้อมที่จะเรียนรู้ ซึมซับ ทุกความคิดและพฤติกรรม

ผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามมาตรา ๒๔ สามารถใช้มาตรา ๔๔ วรรคสองและระเบียบคณะกรรมการคุ้มครองเด็กแห่งชาติว่าด้วยวิธีการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำผิด พ.ศ. ๒๕๕๓ โดยมอบตัวเด็กแก่ผู้ปกครองหรือบุคคลที่ยินยอมรับเด็กไปปกครองดูแล และวางข้อกำหนดให้ผู้ปกครองหรือบุคคลที่รับเด็กไปปกครองดูแลต้องปฏิบัติข้อใดข้อหนึ่งหรือหลายข้อตามความเหมาะสม โดยอาจแต่งตั้งผู้คุ้มครองสวัสดิภาพแก่เด็กตามมาตรา ๔๘ มาช่วยกำกับดูแลด้วยก็ได้ ในกรณีที่ผู้ปกครองหรือบุคคลที่รับเด็กไปปกครองดูแลละเลยไม่ปฏิบัติ หรือไม่สามารถปฏิบัติตามข้อกำหนดที่วางไว้ พนักงานเจ้าหน้าที่อาจรับตัวเด็กกลับมาดูแล ตามมาตรา ๔๔ วรรคสาม

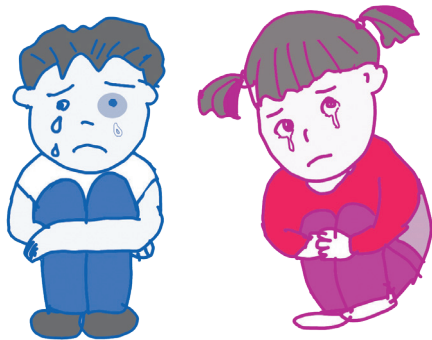


การส่งเด็กเข้าสถานคุ้มครองสวัสดิภาพหรือสถานพัฒนาและฟื้นฟู ตามมาตรา ๔๔ วรรคหนึ่งเป็นการส่งเด็กเสี่ยงกระทำผิดเข้าสถานคุ้มครองสวัสดิภาพหรือสถานพัฒนาและฟื้นฟูเป็นการเฉพาะหน้า ควรกระทำเมื่อจำเป็นเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็กเท่านั้น พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องดำเนินการ ดังนี้

รายงานความเห็นเสนอต่ออธิบดีหรือผู้ว่าราชการจังหวัด โดย  
ระบุให้เห็นถึง

ก) ความจำเป็นที่จะต้องแยกเด็กจากผู้ปกครองเป็นการ  
ชั่วคราว ระบุสาเหตุที่ทำให้เด็กใกล้จะกระทำผิด และเหตุผลที่พนักงาน  
เจ้าหน้าที่เชื่อว่าผู้ปกครองจะไม่สามารถจัดการกับสาเหตุดังกล่าวได้

ข) เหตุผลที่ไม่สามารถมอบตัวเด็กแก่ผู้ปกครองหรือบุคคลที่  
ยินยอมรับเด็กไปปกครองดูแล และ ค) เงื่อนไขที่พนักงานเจ้าหน้าที่จะ  
ต้องทำระหว่างการสืบเสาะและพินิจว่าจะทำอะไร ภายในระยะเวลา  
เท่าไร ในการกำหนดวิธีการคุ้มครองสวัสดิภาพระยะยาว



ติดตามและประสานงานกับนักสังคมสงเคราะห์และนักจิตวิทยา  
ของสถานคุ้มครองสวัสดิภาพอย่างใกล้ชิดในการสืบเสาะและพินิจ  
(สืบค้นข้อเท็จจริง การประเมินสภาวะและความต้องการรับบริการ  
ของเด็กและครอบครัว) และกำหนดแนวทางในการให้บริการ รวมทั้ง  
ดำเนินการเพื่อให้ผู้ปกครองของเด็กสามารถรับเด็กกลับไปดูแลเอง

๒) ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐

มาตรา ๑๐ ในการดำเนินการตามมาตรา ๘ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรีมีอำนาจออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ให้แก่บุคคลผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเป็นการชั่วคราวไม่ว่าจะมีคำร้องขอจากบุคคลดังกล่าวหรือไม่ โดยให้มีอำนาจออกคำสั่งใดๆ ได้เท่าที่จำเป็นและสมควร ซึ่งรวมถึงการให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเข้ารับการรักษาจากแพทย์ การให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวชดใช้เงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์เบื้องต้นตามสมควรแก่ฐานะ การออกคำสั่งห้ามผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเข้าไปในที่พำนักของครอบครัวหรือเข้าไปใกล้ตัวบุคคลใดในครอบครัว ตลอดจนการกำหนดวิธีการดูแลบุตร

ผู้ดำรงตำแหน่งนายอำเภอจนถึงปลัดกระทรวงมหาดไทยซึ่งได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีอำนาจออกคำสั่งเช่นเดียวกับหัวหน้าสถานีตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่า นายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป จนถึงตำแหน่งผู้บัญชาการสำนักงานตำรวจแห่งชาติซึ่งได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรีว่า การกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โปรดดูรายละเอียดจากที่บรรยายไว้ในหัวข้ออำนาจหน้าที่ของพนักงานตำรวจตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐

๓) ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓

มาตรา ๑๗๒ วรรคสอง “ในกรณีที่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวไม่อยู่ในสภาพหรือวิสัยที่จะร้องขอตามวรรคหนึ่งได้ ญาติ พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ พนักงานเจ้าหน้าที่องค์การซึ่งมีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมาย หรือองค์การซึ่งมีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ ครอบครัว หรือบุคคลอื่นใดเพื่อประโยชน์ของผู้เสียหายจะกระทำการแทนก็ได้”

ผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามมาตรา ๒๔ สามารถยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ ได้เช่นเดียวกับพนักงานสอบสวน โปรดดูรายละเอียดจากที่บรรยายไว้ในหัวข้ออำนาจหน้าที่ของพนักงานตำรวจตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓

พ่อแม่คือต้นแบบครูคนแรก โลกทั้งใบของลูก

๔) ตามพระราชบัญญัติสุขภาพจิต พ.ศ. ๒๕๕๑  
 มาตรา ๒๒ บุคคลที่มีความผิดปกติทางจิตในกรณีใดกรณีหนึ่ง  
 ดังต่อไปนี้ เป็นบุคคลที่ต้องได้รับการบำบัดรักษา

(๑) มีภาวะอันตราย (“ภาวะอันตราย” หมายความว่า พฤติกรรมที่บุคคลที่มีความผิดปกติทางจิตแสดงออกโดย ประการที่น่าจะก่อให้เกิดอันตรายร้ายแรงต่อชีวิต ร่างกายหรือ ทรัพย์สินของตนเองหรือผู้อื่น)

(๒) มีความจำเป็นต้องได้รับการบำบัดรักษา (“ความ จำเป็นต้องได้รับการบำบัดรักษา” หมายความว่า สภาวะของผู้ ป่วยซึ่งขาดความสามารถในการตัดสินใจให้ความยินยอมรับการ บำบัดรักษาและต้องได้รับการบำบัดรักษาโดยเร็วเพื่อป้องกัน หรือบรรเทามิให้ความผิดปกติทางจิตทวีความรุนแรงหรือเพื่อ ป้องกันอันตรายที่จะเกิดขึ้นกับผู้ป่วยหรือบุคคลอื่น)

มาตรา ๒๔ วรรคสอง “เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานฝ่าย ปกครองหรือตำรวจได้รับแจ้งตามมาตรา ๒๓ หรือพบบุคคลซึ่ง มีพฤติการณ์อันน่าเชื่อว่าบุคคลนั้นมีลักษณะตามมาตรา ๒๒ ให้ ดำเนินการนำตัวบุคคลนั้นไปยังสถานพยาบาลของรัฐหรือสถาน บำบัดรักษาซึ่งอยู่ใกล้โดยไม่ชักช้า เพื่อรับการตรวจวินิจฉัยและ ประเมินอาการเบื้องต้นตามมาตรา ๒๗ ทั้งนี้ โดยจะมีผู้รับดูแล บุคคลดังกล่าวไปด้วยหรือไม่ก็ได้”

มาตรา ๒๕ เมื่อผู้รับผิดชอบดูแลสถานที่คุมขังหรือสถานสงเคราะห์ หรือพนักงานคุมประพฤติ พบบุคคลที่อยู่ในความดูแลรับผิดชอบตามอำนาจหน้าที่ มีพฤติการณ์อันน่าเชื่อว่าบุคคลนั้นมีลักษณะตามมาตรา ๒๒ ให้ดำเนินการส่งตัวบุคคลนั้นไปยังสถานพยาบาลของรัฐหรือสถานบำบัดรักษาซึ่งอยู่ใกล้โดยไม่ชักช้า เพื่อรับการตรวจวินิจฉัยและประเมินอาการเบื้องต้นตามมาตรา ๒๗

มาตรา ๒๖ ในกรณีฉุกเฉิน เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้รับแจ้งตามมาตรา ๒๓ หรือพบบุคคลซึ่งมีพฤติการณ์อันน่าเชื่อว่าบุคคลนั้นเป็นบุคคลที่มีความผิดปกติทางจิตซึ่งมีภาวะอันตรายและเป็นอันตรายที่ใกล้จะถึง ให้มีอำนาจนำตัวบุคคลนั้นหรือเข้าไปในสถานที่ใด ๆ เพื่อนำตัวบุคคลนั้นส่งสถานพยาบาลของรัฐหรือสถานบำบัดรักษาซึ่งอยู่ใกล้โดยไม่ชักช้าเพื่อรับการตรวจวินิจฉัยและประเมินอาการเบื้องต้นตามมาตรา ๒๗

พนักงานฝ่ายปกครองมีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับพนักงานตำรวจ โปรดดูรายละเอียดจากที่บรรยายไว้ในหัวข้ออำนาจหน้าที่ของพนักงานตำรวจตามพระราชบัญญัติสุขภาพจิต พ.ศ. ๒๕๕๑



อำนาจหน้าที่ของปลัดกระทรวง  
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์  
อธิบดีกรมกิจการเด็กและเยาวชน  
และผู้ว่าราชการจังหวัด  
ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก  
พ.ศ. ๒๕๔๖

อำนาจหน้าที่ของปลัดกระทรวงกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ ถูกโอนให้อธิบดีกรมกิจการเด็กและเยาวชน ตั้งแต่วันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๕๘ โดยมาตรา ๙ แห่งพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม (ฉบับที่ ๑๔) พ.ศ. ๒๕๕๘ ดังนั้นนิยามศัพท์ “ปลัดกระทรวง” หมายความว่า ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์และหมายความรวมถึงผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากปลัดกระทรวงตามมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ จึงหมายถึง



อธิบดีกรมกิจการเด็กและเยาวชนและหมายความรวมถึงผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากอธิบดีฯด้วย อธิบดีกรมกิจการเด็กและเยาวชนจึงมีอำนาจหน้าที่ระดับประเทศและผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจหน้าที่ระดับจังหวัดโดยมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.๒๕๔๖ กำหนดให้ “ผู้ว่าราชการจังหวัด” หมายความรวมถึงผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครและผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้ว่าราชการจังหวัด (มาตรา ๔) มีสองสถานภาพ คือเป็นผู้มีอำนาจออกคำสั่งต่างๆตามพระราชบัญญัตินี้คือตาม มาตรา ๓๓ วรรคสอง, ๓๖, ๓๗, ๔๔ วรรคหนึ่ง, ๔๘, ๕๑, ๕๕ ขณะเดียวกันก็เป็นผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามมาตรา ๒๔ ดังต่อไปนี้

### ๑) เป็นผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามมาตรา ๒๔

๑.๑) มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กที่อยู่ในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบ(ทั่วราชอาณาจักร) ไม่ว่าเด็กจะมีผู้ปกครองหรือไม่ก็ตาม (ด้วยการจัดระบบงานและมอบหมายให้บุคลากรในสังกัดดำเนินงาน รวมทั้งจัดระบบสนับสนุนให้ผู้ว่าราชการจังหวัด ผู้อำนวยการเขต นายอำเภอ ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ หรือผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัดตั้งกลไกการคุ้มครองเด็กให้ครอบคลุมพื้นที่ทั่วราชอาณาจักร)

๑.๒) มีอำนาจและหน้าที่ดูแลและตรวจสอบสถานรับเลี้ยงเด็ก สถานแรกรับ สถานสงเคราะห์ สถานคุ้มครองสวัสดิภาพ สถานพัฒนาและฟื้นฟู และสถานพินิจที่ตั้งอยู่ในเขตอำนาจ แล้วรายงานผลการตรวจสอบต่อคณะกรรมการคุ้มครองเด็กแห่งชาติ

๑.๓) มีอำนาจและหน้าที่เช่นเดียวกับพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ หมวด ๓ และหมวด ๔ (เพื่อประโยชน์ในการกำกับดูแลและบริหารจัดการให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามหมวด ๓ และหมวด ๔ ปฏิบัติงานให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด) จึงมีอำนาจกระทำการหรือออกคำสั่งที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ด้วย- มาตรา ๒๔

**๒) มีอำนาจส่งเด็กเข้ารับการสงเคราะห์ตามมาตรา ๓๓ (๔) (๕) (๖) หรือ (๗) หากได้ฟังรายงานและความเห็นของผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาชีพสังคมสงเคราะห์และการแพทย์ประกอบรายงานของพนักงานเจ้าหน้าที่แล้ว เห็นว่ามีความสอดคล้องต้องกันว่าจะก่อประโยชน์สูงสุดให้แก่เด็ก แม้ว่าผู้ปกครองจะไม่ให้ความยินยอมโดยไม่มีเหตุอันควรหรือไม่อาจให้ความยินยอมได้ก็ตาม ทั้งนี้ยังมีอำนาจกำหนดระยะเวลาในการสงเคราะห์เด็กตามมาตรา ๓๓ (๔) (๕) (๖) หรือ (๗) และอาจจะขยายหรือย่นระยะเวลาที่กำหนดไว้แล้วก็ได้ตามแต่เห็นสมควร โดยต้องกำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่รีบดำเนินการจัดให้เด็กสามารถกลับไปอยู่ในความปกครองของผู้ปกครองโดยมิชักช้าด้วย**

มีอำนาจสั่งให้เด็กพ้นจากการสงเคราะห์และมอบตัวเด็กให้แก่ผู้ปกครองรับไปปกครองดูแลได้ แม้ว่าจะยังไม่ครบกำหนดระยะเวลาในการสงเคราะห์ก็ตาม ถ้าผู้ปกครองร้องขอและแสดงให้เห็นว่าสามารถปกครองและอุปการะเลี้ยงดูเด็กได้ รวมทั้งอาจสั่งให้บุคคลนั้นได้รับการสงเคราะห์ต่อไปจนอายุสี่สิบปีบริบูรณ์ก็ได้ แต่ถ้ามีเหตุจำเป็นต้องให้การสงเคราะห์ต่อไปอีกและบุคคลนั้นมีได้คัดค้าน แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกินเวลาที่บุคคลนั้นมีอายุครบสี่สิบปีบริบูรณ์



### ๓) มีอำนาจสั่งการตามที่ได้รับมอบ

กรณีที่มีการนำเด็กมาขอรับการสงเคราะห์จากหน่วยงานต่างๆ แล้วพนักงานเจ้าหน้าที่ส่งเด็กเข้าสถานแรกรับ สถานสงเคราะห์ หรือสถานพัฒนาและฟื้นฟู โดยผู้ปกครองสวัสดิภาพของสถานรองรับข้างต้น ต้องรีบสืบเสาะและพินิจเกี่ยวกับตัวเด็กและครอบครัว และเสนอความเห็นเกี่ยวกับวิธีการสงเคราะห์หรือคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กแต่ละคนพร้อมด้วยประวัติเสนอให้อธิบดีพิจารณาสั่งการ ตามมาตรา ๓๗

### ความรุนแรงในครอบครัว

มักเกิดจากภาวะอารมณ์ ความเครียด กดดัน หากไม่มีทักษะในการจัดการกับความเครียดอย่างเหมาะสม จะนำไปสู่การทำร้ายกัน

๔) มีอำนาจเรียกผู้ปกครองมาทำทัณฑ์บนว่าจะไม่กระทำการใดอันมีลักษณะเป็นการให้การเลี้ยงดูโดยมิชอบแก่เด็กอีกและให้วางประกันไว้เป็นจำนวนเงินตามสมควรแก่ฐานานุรูปตามมาตรา ๓๙

๕) มีอำนาจสั่งให้ใช้วิธีการคุ้มครองสวัสดิภาพที่เหมาะสมแก่เด็ก เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่พบเห็นหรือได้รับแจ้งจากผู้พบเห็นเด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำผิด หลังจากพนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวเด็ก รวมทั้งสภาพความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ความเป็นอยู่ การเลี้ยงดู อุปนิสัย และความประพฤติของเด็กแล้ว เห็นว่าจำเป็นต้องคุ้มครองสวัสดิภาพแก่เด็ก โดยวิธีส่งเข้าสถานคุ้มครองสวัสดิภาพหรือสถานพัฒนาและฟื้นฟู จึงได้ส่งประวัติพร้อมความเห็นมาให้อธิบดีพิจารณาตามมาตรา ๔๔





๖) มีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ นักสังคมสงเคราะห์ หรือบุคคลที่สมัครใจและมีความเหมาะสมเป็นผู้คุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก ตามมาตรา ๔๘ เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้ปกครองสวัสดิภาพยื่นคำขอ

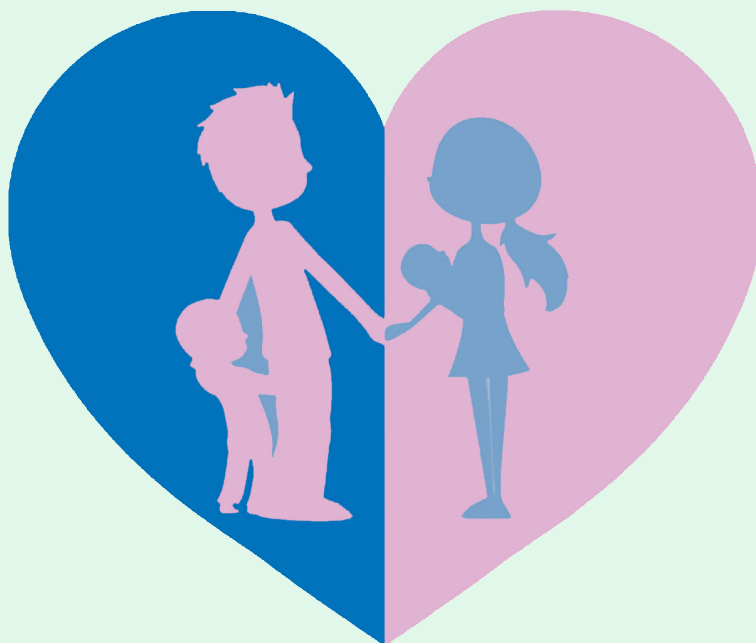
๗) มีอำนาจอนุญาตให้จัดตั้งสถานรับเลี้ยงเด็ก สถานแรกรับ สถานสงเคราะห์ สถานคุ้มครองสวัสดิภาพ และสถานพัฒนาและฟื้นฟู ได้ที่พระราชอาณาจักร ตามมาตรา ๕๑

๘) มีอำนาจแต่งตั้งหรือถอดถอนผู้ปกครองสวัสดิภาพของสถานแรกรับ สถานสงเคราะห์ สถานคุ้มครองสวัสดิภาพ และสถานพัฒนาและฟื้นฟู ตามมาตรา ๕๕



หมายเหตุ การสงเคราะห์หมายถึง การให้ความช่วยเหลือหรือให้บริการทางสังคมแก่เด็กและครอบครัวหรือบุคคลที่อุปการะเลี้ยงดูเด็กเพื่อให้สามารถอุปการะเลี้ยงดูเด็กได้ตามมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ หากครอบครัวหรือบุคคลที่อุปการะเลี้ยงดูเด็กไม่สามารถให้การอุปการะเลี้ยงดูเด็กได้ตามมาตรา ๒๓ จำต้องหาครอบครัวทดแทนหรือผู้ปกครองให้ใหม่ หรืออาจกระทำเมื่อมีเหตุจำเป็นอื่นใดเพื่อประโยชน์ในการสงเคราะห์

การคุ้มครองสวัสดิภาพหมายถึง คุ้มครองเด็กที่ตกอยู่ในภาวะอันน่าจะเกิดอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจหรือป้องกันมิให้เด็กได้รับอันตรายหรือถูกเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม หรือคุ้มครองเด็กที่ประพฤติตนไม่สมควร เด็กที่ประกอบอาชีพหรือคบหาสมาคมกับบุคคลที่น่าจะชักนำไปในทางกระทำผิดกฎหมายหรือขัดต่อศีลธรรมอันดีหรืออยู่ในสภาพแวดล้อมหรือสถานที่อันอาจชักนำไปในทางเสียหาย หรือช่วยให้เด็กพ้นจากสภาพเสี่ยงต่อการทำความผิด



การใช้มาตรการทางกฎหมาย  
ในการให้บริการ  
แก่เด็กและครอบครัว

การใช้มาตรการทางกฎหมายต้องยึดหลักคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญและไม่ให้มีการเลือกปฏิบัติ (ตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ข้อ ๓ และ ข้อ ๒ และมาตรา ๒๒ ของ พ.ร.บ. คุ้มครองเด็ก) รวมทั้งให้คำนึงถึงสิทธิขั้นพื้นฐานในการมีชีวิตอยู่รอดและได้รับการพัฒนา สิทธิได้รับการคุ้มครองให้พ้นจากการใช้ความรุนแรงทุกรูปแบบ สิทธิของเด็กในการแสดงความคิดเห็นในเรื่องที่มีผลกระทบต่อเด็ก (ตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ข้อ ๖, ข้อ ๑๙ และ ข้อ ๑๒) และสิทธิที่จะไม่ถูกแทรกแซงโดยพลการหรือไม่ชอบด้วยกฎหมายในความเป็นส่วนตัว ครอบครัว บ้าน หรือการสื่อสาร รวมทั้งจะไม่ถูกระงับโดยมิชอบต่อเกียรติและชื่อเสียง (ตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ข้อ ๑๖ และ พ.ร.บ. คุ้มครองเด็ก ๒๕๔๖ มาตรา ๕๐ และ ๒๗ มีบทบัญญัติห้ามไว้ด้วย)



“ เรื่องผ้าเมียบ ชาวบ้าน ต้องเกี่ยว  
 เพราะ อาจมี เด็ก ผู้หญิง  
 ผู้สูงวัยถูกทำร้าย จนถึงแก่ชีวิต ไร้แฉ่ง 1300 191 “





กลุ่มเด็กถูกระงับหรือเสี่ยงที่จะถูกระงับทารุณกรรม อาจดำเนินการใช้วิธีการคุ้มครองและป้องกันเฉพาะหน้าต่อเนือง หากวิธีการที่ใช้ได้ผลดีและสอดคล้องกับแผนปฏิบัติการและประโยชน์สูงสุดของเด็ก เมื่อเหตุที่ก่อให้เกิดอันตรายต่อเด็กนั้นสิ้นสุดลง หรือเมื่อเห็นว่าผู้ปกครองสามารถอุปการะเลี้ยงดูเด็กได้ตามมาตรา ๒๓ แล้ว อาจส่งมอบตัวเด็กแก่ผู้ปกครองหรือบุคคลที่ยินยอมรับเด็กไปปกครองดูแลโดยให้ผู้ปกครองหรือบุคคลที่รับเด็กไปปกครองดูแล โดยต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดข้อใดข้อหนึ่งหรือหลายข้อตามความเหมาะสม ทั้งนี้อาจแต่งตั้งผู้คุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก ตามมาตรา ๔๘ หรือไม่ก็ได้ กรณีไม่อาจส่งตัวเด็กคืนให้ผู้ปกครองก็ให้พิจารณาให้การสงเคราะห์ ตามมาตรา ๓๓ วรรคหนึ่งโดยไม่จำเป็นต้องขอคำสั่งตามมาตรา ๓๓ วรรคสองเพราะอยู่ภายใต้การคุ้มครองสวัสดิภาพ ถ้าเคยยื่นคำร้องต่อศาลเยาวชนและครอบครัว จำเป็นต้องยื่นรายงานให้ศาลทราบถึงเหตุผลที่ไม่อาจส่งมอบตัวเด็กแก่ผู้ปกครองและชี้แจงให้ศาลเห็นว่า การสงเคราะห์ตามมาตรา ๓๓ วรรคหนึ่งจะก่อประโยชน์สูงสุดให้แก่เด็กอย่างไร

กรณีที่ได้ก็ไม่ได้อยู่ในความดูแลของผู้ปกครองหรือผู้ปกครองไม่รู้ถึงการถูกระงับทำทารุณกรรม อาจส่งมอบตัวเด็กแก่ผู้ปกครองโดยให้ผู้ปกครองต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดข้อใดข้อหนึ่งหรือหลายข้อตามความเหมาะสม เช่น วิธีการดูแลการดำเนินชีวิตของเด็กในชีวิตประจำวัน ด้านสุขภาพ ความเป็นอยู่ อาหารการกิน การเดินทาง ฯลฯ วิธีการปกป้องดูแลให้เด็กปลอดภัย วิธีการเป็นที่พึ่งทางจิตใจให้เด็ก วิธีการกระตุ้นส่งเสริมพัฒนาการตามวัยของเด็ก วิธีการแนะแนวทางชีวิตและส่งเสริมการเรียนรู้ทางจริยธรรม คุณธรรมให้แก่เด็ก ทั้งนี้อาจให้คำแนะนำแก่ผู้ปกครอง หรือยื่นคำขอต่ออธิบดีกรมกิจการเด็กและเยาวชน ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอแล้วแต่กรณีเมื่อผู้ปกครองไม่ปฏิบัติตามคำแนะนำ เพื่อเรียกผู้ปกครองมาทำทัณฑ์บนว่าจะไม่กระทำการใดอันมีลักษณะเป็นการให้การเลี้ยงดูโดยมิชอบแก่เด็กอีกและให้วางประกันไว้เป็นจำนวนเงินตามสมควรแก่ฐานานุรูป ตามมาตรา ๓๙ รวมทั้งอาจจำเป็นต้องส่งเด็กเข้ารับการสงเคราะห์ตามมาตรา ๓๓ วรรคหนึ่ง (๔) (๕) (๖) หรือ (๗) หรือขอคำสั่งตามมาตรา ๓๓ วรรคสองส่งเด็กเข้ารับการสงเคราะห์ ถ้าผู้ปกครองไม่ให้ความยินยอมโดยไม่มีเหตุอันควรหรือไม่อาจให้ความยินยอมได้

ในวันที่ยังไม่พร้อม อ่อนแอ โกรธ ก็ให้กำลังใจตัวเองว่า  
เราจะไม่ทำร้าย คุณคาม คนที่เคยรัก “

ตัวของหนู  
ร่างกายของหนู  
ครูห้ามมาแตะต้องนะ



ทั้งนี้อาจแต่งตั้งผู้คุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก ตามมาตรา ๔๘ หรือ  
ไม่กี่ได้

กลุ่มเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูโดยมิชอบและเสี่ยงที่จะรับอันตราย  
จากการเลี้ยงดูโดยมิชอบ ดำเนินการลักษณะเดียวกันกับเด็กไม่ได้อยู่ใน  
ในความดูแลของผู้ปกครอง

กรณีเด็กเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์โดยเฉพาะอย่างยิ่ง  
เด็กต่างชาติ ต้องดำเนินการตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบ  
ปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑ หมวด ๔ การช่วยเหลือและคุ้มครอง  
สวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ด้วย

กลุ่มเด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำผิดหรือทำความผิดแต่ไม่  
ต้องรับโทษหากผู้ปกครองร่วมมืออาจมอบตัวเด็กแก่ผู้ปกครองหรือ  
บุคคลที่ยินยอมรับเด็กไปปกครองดูแล โดยอาจแต่งตั้งผู้คุ้มครอง  
สวัสดิภาพแก่เด็กตามมาตรา ๔๘ หรือไม่ก็ได้ และเมื่อได้ปรึกษาหารือ  
ร่วมกับผู้ปกครองหรือบุคคลที่จะรับเด็กไปปกครองดูแลแล้วอาจจะ  
วางข้อกำหนดเพื่อป้องกันมิให้เด็กมีความประพฤติเสียหาย หรือเสี่ยง  
ต่อการกระทำผิด โดยให้ผู้ปกครองหรือบุคคลที่รับเด็กไปปกครองดูแล  
ต้องปฏิบัติข้อใดข้อหนึ่งหรือหลายข้อตามความเหมาะสม ตามมาตรา  
๔๔



หากไม่มีผู้ใดสามารถดูแลปกครองเด็กอาจส่งตัวเด็กเข้ารับ  
การอุปการะเลี้ยงดูในสถานแรกรับ สถานสงเคราะห์ สถานคุ้มครอง  
สวัสดิภาพ หรือส่งเด็กเข้าศึกษาหรือฝึกหัดอาชีพ หรือส่งเด็กเข้าบำบัด  
ฟื้นฟูสมรรถภาพในสถานที่จัดตั้งขึ้นเพื่อการนั้นๆ หรือส่งเด็กศึกษา  
กลุ่มเมฆาจิตใจโดยใช้หลักศาสนาในวัดหรือสถานที่ทางศาสนาอื่นๆ

กรณีกระทำความผิดแต่ไม่ต้องรับโทษอาชญากรรม ผู้ปกครองโรงเรียนสถานศึกษา หรือหน่วยงานที่รับเด็กไว้ อุปกรณ์เลี้ยงดู หรือบุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่ด้วยครูหรือผู้เคยให้การศึกษแก่เด็ก ญาติซึ่งเด็กและครอบครัวให้การยอมรับนับถือ ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการดูแลแก้ไขหรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเด็ก ฝ่ายผู้เสียหาย (อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. ๒๕๖๒) ผู้ประกอบวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ แพทย์จิตแพทย์หรือผู้ประกอบวิชาชีพอื่น ๆ หน่วยงานสังคมสงเคราะห์ ผู้นำชุมชน กรรมการชุมชนหรือองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นเข้า ร่วมการประชุมปรึกษาหารือในการกำหนดแผนบำบัดฟื้นฟูสุขภาพ พัฒนาการและพฤติกรรมของเด็ก กรณีที่ผู้อำนวยการสถานพินิจ ได้สืบเสาะพินิจไว้แล้ว ให้นำบันทึกการสืบเสาะพินิจนั้นมาใช้ประกอบในการวิเคราะห์วินิจฉัยและจัดทำแผนด้วย

“ยอมรับการตัดสินใจของชีวิตคู่  
ที่ใครคนใดไม่พร้อมไปต่อ  
ให้เกียรติ และไม่ใช้ความรุนแรง”

การต่อสู้  
กรณีผู้ปกครอง  
ใช้กฎหมายต่อต้าน  
การคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก



**การ**คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ หรือแม้แต่พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ เมื่อผู้ปกครองมีปัญหามูลึกภาพแปรปรวนหรือมีอาการ Narcissistic personality disorder (is a mental health condition in which people have an unreasonably high sense of their own importance. They need and seek too much attention and want people to admire them. People with this disorder may lack the ability to understand or care about the feelings of others.) มีความรู้จบการศึกษาชั้นปริญญาตรี โท เอก โดยเป็นผู้มีสถานภาพทางสังคมสูงและมีเงินมีอิทธิพล อาจฟ้องร้องหรือดำเนินคดีต่อบุคลากรที่ไปคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กกล่าวคือ

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕๖๗ เพื่อเรียกบุตรคืนจากพนักงานเจ้าหน้าที่ ผู้ปกครองสวัสดิภาพหรือแพทย์ ฯลฯ โดยมาตรา ๑๕๖๗ ผู้ใช้อำนาจปกครองมีสิทธิ... (๔) เรียกบุตรคืนจากบุคคลอื่นซึ่งกักบุตรไว้โดยมิชอบด้วยกฎหมาย การโต้แย้งต้องแสดงให้เห็นว่าการคุ้มครองสวัสดิภาพเป็นไปตามกฎหมายกำหนด จึงไม่ใช่การกักบุตรไว้โดยมิชอบด้วยกฎหมาย

ให้ยื่นพยานหลักฐานว่า“ผู้ปกครองกระทำการใดอันน่าจะเป็นอันตรายต่อสวัสดิภาพหรือขัดขวางต่อความเจริญเติบโตหรือพัฒนาการของเด็ก” “หรือป้องกันมิให้เด็กได้รับอันตรายหรือถูกเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม”(ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ มาตรา ๒๔) รวมทั้ง “เหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำทารุณกรรมเด็ก”



(มาตรา ๓๐) และ “ปรากฏชัดหรือน่าสงสัยว่าเด็กถูกทารุณกรรมหรือเจ็บป่วยเนื่องจากการเลี้ยงดูโดยมิชอบ” (มาตรา ๒๙) ที่แพทย์พยาบาล นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ที่รับตัวเด็กไว้รักษาพยาบาลรายงาน รวมทั้ง “พบเห็นหรือประสบเหตุการณ์ที่น่าเชื่อว่ามีกรกระทำทารุณกรรมต่อเด็ก” (มาตรา ๔๑) ระหว่างเด็กอยู่ในความดูแลของผู้ปกครองซึ่งบ่งชี้ได้อย่างน้อยว่าผู้ปกครองไม่อาจ “คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กที่อยู่ในความปกครองดูแลของตนมิให้ตกอยู่ในภาวะอันน่าจะเกิดอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจ” ได้ตามมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ และควรร้องขอให้ศาลรวมคดีอำนาจปกครองและคดีคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กเข้าด้วยกัน

ผู้ปกครองกล่าวหาต่อพนักงานสอบสวนว่าพนักงานเจ้าหน้าที่ ผู้ปกครองสวัสดิภาพหรือแพทย์ ฯลฯ กระทำการพรากเด็กตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๑๗ ซึ่งบัญญัติว่า “ผู้ใดโดยปราศจากเหตุอันสมควร พรากเด็กอายุยังไม่เกินสิบห้าปีไปเสียจากบิดามารดาผู้ปกครอง หรือผู้ดูแล..” ควบคู่ไปกับกรกระทำผิดต่อหน้าทีมาตรา ๑๕๗



ยื่นข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานว่าผู้ปกครองตกอยู่ในสภาพไม่อาจให้การอุปการะเลี้ยงดู อบรม สั่งสอน และพัฒนาเด็กได้ไม่ว่าด้วยเหตุใด หรือผู้ปกครองกระทำการใดอันน่าจะเกิดอันตรายต่อสวัสดิภาพหรือขัดขวางต่อความเจริญเติบโตหรือพัฒนาการของเด็กหรือให้การเลี้ยงดูโดยมิชอบ หรือมีเหตุจำเป็นอื่นใดเพื่อประโยชน์ในการสงเคราะห์หรือคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก หรือป้องกันมิให้เด็กได้รับอันตรายหรือถูกเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม ตามมาตรา ๒๔ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ หรือคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพของศาล

กรณีผู้ปกครองจําหน่ายความไปฟ้องเอง ตามข้อกล่าวหาข้างต้น ยื่นข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐาน เช่นเดียวกันกับกรณีผู้ปกครองกล่าวหาต่อพนักงานสอบสวน

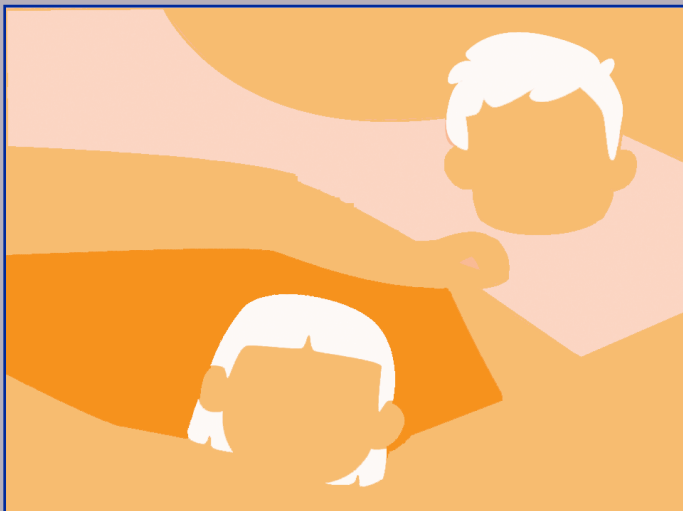
**หมายเหตุ** เรื่องที่พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องตระหนักอย่างยิ่ง กรณีคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กอายุกว่าสิบห้าปี แต่ยังไม่เกินสิบแปดปี จำต้องได้รับความยินยอมจากเด็กเพราะประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๑๔ ซึ่งบัญญัติว่า “ผู้ใดพรากผู้เยาว์อายุกว่าสิบห้าปี แต่ยังไม่เกินสิบแปดปี ไปเสียจากบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือผู้ดูแล โดยผู้เยาว์นั้นไม่เต็มใจไปด้วย..” อาจทำให้พนักงานเจ้าหน้าที่อาจถูกฟ้องร้องหรือดำเนินคดีโดยเด็กนั้นให้การเป็นพยานฝ่ายโจทก์ได้ ดังนั้นกรณีเด็กถูกรวบจําจนไม่ยอมรับการคุ้มครองสวัสดิภาพซึ่งมักเป็นกรณีผู้ปกครองมีเพศสัมพันธ์กับเด็ก ให้ใช้วิธีกล่าวโทษผู้ปกครองด้วยข้อหาพรากผู้เยาว์เพื่อการอนาจาร ให้พนักงานสอบสวนสามารถควบคุมตัวผู้ปกครองระหว่างการดำเนินคดี



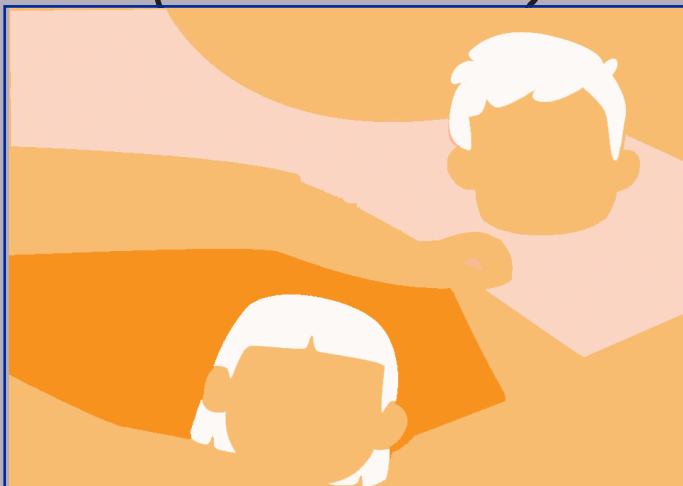
กรณีผู้ปกครองร้องทุกข์แทนเด็กโดยใช้สิทธิตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๕ (๑) ด้วยข้อกล่าวหาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๐๙ (ข่มขืนใจให้ผู้อื่นเสียเสรีภาพ) และ ๓๑๐ (หน่วงเหนี่ยวหรือกักขังผู้อื่น) ควบคู่ไปกับ มาตรา ๑๕๗ หากพนักงานสอบสวนยังคงตั้งข้อหาต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ แม้ว่าจะยื่นข้อเท็จจริงไปแล้วว่าเกิดสถานการณ์ที่ทำให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจคุ้มครองเด็ก ตามมาตรา ๒๘ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ สามารถทำหนังสือขอความเป็นธรรมจากผู้บัญชาการสอบสวนกลาง สำนักงานตำรวจแห่งชาติและพนักงานอัยการ

กรณีผู้ปกครองยื่นฟ้องพนักงานเจ้าหน้าที่ หากศาลยังประทับรับฟ้อง จำเป็นต้องยื่นอุทธรณ์คำสั่งรับคำฟ้อง รวมทั้งยื่นคำร้องขอความเป็นธรรมต่อศาลที่ประทับรับฟ้อง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖๑/๑ วรรคหนึ่งซึ่งบัญญัติว่า “ในคดีอาญารับฟ้องเป็นโจทก์”

หากความปรากฏต่อศาลเองหรือมีพยานหลักฐานที่ศาลเรียกว่า โจทก์ฟ้องคดีโดยไม่สุจริตหรือโดยบิดเบือนข้อเท็จจริง เพื่อกลับแก้งหรือเอาเปรียบจำเลยหรือโดยมุ่งหวังผลอย่างอื่นยิ่งกว่าประโยชน์ที่พึงได้โดยชอบให้ศาลยกฟ้อง และห้ามมิให้โจทก์ยื่นฟ้องในเรื่องเดียวกันนั้นอีก”




การสูดอากาศ  
มีความคล้ายคลึงกับคอตแท่ง  
(ใช้ขนาดปกครอง)



**กรณี**ผู้ปกครองร้องทุกข์โดยใช้สิทธิแทนเด็กตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๕ (๑) ด้วยข้อกล่าวหาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๐๙ (ข่มขืนใจให้ผู้อื่นเสียเสรีภาพ) และ ๓๑๐ (หน่วงเหนี่ยวหรือกักขังผู้อื่น) ควบคู่ไปกับ มาตรา ๑๕๗ (ความผิดต่อหน้าที่) การต่อสู้อคติคล้ายกับคดีพรากเด็กพรากผู้ใหญ่วิโดยผู้เยาว์ไม่สมควรใจ

อาจถือได้ว่าผู้ปกครองกระทำความผิดฐานแจ้งข้อความอันเป็นเท็จ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๗๒ หรือตามมาตรา ๑๗๓ (รู้ว่ามีได้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้น แจ้งข้อความแก่พนักงานสอบสวนหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญาว่า ได้มีการกระทำความผิด) รวมทั้งผู้ปกครองอาจมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๔ ฐานเป็นผู้ใช้ให้ผู้อื่นกระทำความผิด กรณีพนักงานสอบสวนตั้งข้อหาต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามที่ถูผู้ปกครองกล่าวหา ในการกระทำผิดต่อความยุติธรรมตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๐๐ วรรคสอง (“ถ้าการกระทำหรือไม่กระทำนั้นเป็นการเพื่อจะแก่งัดให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดต้องรับโทษ รับโทษหนักขึ้น หรือต้องถูกบังคับตามวิธีการเพื่อความปลอดภัย ผู้กระทำได้ระวางโทษ...” ) ขณะเดียวกันพนักงานสอบสวนย่อมมีความผิดต่อหน้าที่ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ อีกด้วย



อำนาจหน้าที่  
ของผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก  
ตามมาตรา ๒๔  
และพนักงานฝ่ายปกครอง  
ในการคุ้มครองเด็ก  
และบุคคลในครอบครัว



ภัยทางสังคมที่กำลังคุกคามสังคมไทยโดยมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นทุกขณะคือ ปัญหาการใช้ความรุนแรงในครอบครัว ปัญหาสุขภาพจิต ปัญหาการใช้สารเสพติดจนกระทั่งผู้เสพกลายเป็นผู้ค้ารายย่อย ทำให้เด็กในครอบครัวข้างต้นรับถ่ายทอดพฤติกรรมการใช้ยาเสพติด ใช้ความรุนแรงในครอบครัวและมีปัญหาสุขภาพจิต เด็กหลายคนยังมีพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรงต่อผู้อื่นนอกครอบครัวด้วย ปัญหาทั้งสามประการนี้มีความเกี่ยวพันยึดโยงกันจนแยกไม่ออกว่าปัญหาใดเกิดขึ้นก่อนเพราะปรากฏการณ์นี้ถ่ายทอดจากรุ่นหนึ่งสู่อีกรุ่นหนึ่งมาเป็นทอดๆ โดยเฉพาะบางครอบครัวผู้ปกครองที่เป็นพ่อแม่ต้องรับโทษจำคุกจากการค้ายาเสพติดรายย่อยทำให้เด็กที่เป็นลูกหลานมีสภาพเหมือนเด็กกำพร้าโดยปริยาย

แม้ว่าหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องจะทำงานอย่างแข็งขันเพื่อยุติ การใช้ความรุนแรงในครอบครัว การใช้ยาเสพติดและปัญหาสุขภาพจิตก็ไม่อาจหยุดยั้งปัญหาข้างต้นได้ เนื่องจากหน่วยงานของรัฐแต่ละแห่งต่างก็ปฏิบัติหน้าที่ของตนโดยมิได้เชื่อมโยงความสัมพันธ์ยึดโยงกันของประเด็นที่เป็นปัญหาแต่ละด้าน เราจะพบว่าเมื่อเจ้า

# มีปัญหาทางอารมณ์

เครียด

โทรคุย 1323

1300

หน้าที่ตำรวจจับกุมดำเนินคดีผู้ปกครองที่เป็นพ่อแม่จนต้องรับโทษจำคุก แต่ไม่มีหน่วยงานทางสังคมหรือนักสังคมสงเคราะห์เข้ามาช่วยค้นหาปัจจัยที่กระตุ้นให้ผู้ปกครองใช้ยาเสพติดจนกระทั่งต้องผันตัวมาเป็นผู้ค้ารายย่อยเพื่อมียาเสพติดไว้เสพเองด้วย ดังนั้นหลังจากพ้นโทษและผ่านการบำบัดยาเสพติดแล้ว ผู้ต้องโทษเหล่านี้ก็มักหวนคืนมาเป็นผู้ใช้ยาเสพติดและผู้ค้ารายย่อยเช่นเดิม นอกจากนี้ยังไม่มีหน่วยงานด้านการคุ้มครองเด็กเข้าให้ความช่วยเหลือดูแลลูกหลานของผู้ค้ายาเสพติดรายย่อยซึ่งมีสภาพเหมือนเด็กกำพร้า ทำให้เด็กเหล่านี้ต้องดิ้นรนให้พวกตนสามารถดำรงชีวิตอยู่โดยไม่เลือกวิธีการ ทั้งนี้สภาพความเป็นเด็กของพวกเขายังขาดความสามารถที่จะหารายได้มาเลี้ยงดูตนเอง รวมทั้งผู้ปกครองก็ไม่สามารถถ่ายทอดทักษะชีวิตหรือการหารายได้ที่ชอบด้วยกฎหมายให้ จึงทำให้เด็กกลุ่มนี้เจริญรอยตามพ่อแม่ผู้ปกครองของตน กลายเป็นวัฏจักรชั่วร้ายจากรุ่นสู่รุ่น

สำหรับการบำบัดอาการเสพติดและปัญหาสุขภาพจิตเมื่อสามารถปล่อยตัวจากสถานพยาบาลเพื่อกลับไปบำบัดฟื้นฟูที่บ้าน

ยังไม่มีกลไกติดตามผลการบำบัดโดยเฉพาะสมาชิกครอบครัวและชุมชน ต้องเป็นกลไกหลักในการบำบัดต่อเนื่อง นอกจากนั้นยังไม่มีภาควิเคราะห์ประเมินสภาพแวดล้อมในครอบครัวและชุมชนว่าเป็นปัจจัยผลักดันให้ผู้ป่วยใช้ยาเสพติด หรือมีปัญหาสุขภาพจิตหรือไม่จึงทำให้การกลับไปบำบัดฟื้นฟูที่บ้านไม่บรรลุผล รวมทั้งอาจมีอาการกำเริบรุนแรงยิ่งขึ้น หากมีหน่วยงานทั้งสามด้านคือ หน่วยงานด้านกฎหมาย (ในกระบวนการยุติธรรม) หน่วยงานด้านบริการสุขภาพและหน่วยงานทางสังคม (สังคมสงเคราะห์) ที่มีผู้ประกอบวิชาชีพคือ เจ้าหน้าที่ตำรวจ พนักงานอัยการ แพทย์ พยาบาล นักจิตวิทยาและนักสังคมสงเคราะห์ สามารถทำงานร่วมกันเป็นทีม ได้พิสูจน์ให้เห็นในหลายกรณีแล้วว่า สามารถแก้ไขป้องกันปัญหาข้างต้นพร้อมๆ กันและยุติสถานการณ์การใช้ความรุนแรงในครอบครัว ปัญหาสุขภาพจิต ปัญหาการใช้สารเสพติดจนกระทั่งผู้เสพยากลายเป็นผู้ค้ารายย่อยได้จริงประกอบกับนายกรัฐมนตรีได้ออก **“ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับพื้นที่ พ.ศ. ๒๕๖๑”** จึงเป็นปัจจัยเกื้อหนุนให้เกิดการทำงานร่วมกันเป็นทีมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดและนายอำเภอเป็นผู้กำกับดูแล ทั้งนี้ในระเบียบข้อ ๗ กำหนดว่า **“ให้มีคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอคณะหนึ่ง เรียกโดยย่อว่า “พชอ.” โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดและพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเป็นที่ปรึกษา”**

ข้อจำกัดสำคัญของการใช้กฎหมายที่เกี่ยวกับงานสังคมสงเคราะห์ เช่น พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.



๒๕๕๐ คือต้องมีพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้มีหน้าที่และอำนาจตามกฎหมายสองฉบับข้างต้น แต่ในทางปฏิบัติไม่มีอัตราจ้างในตำแหน่งงานดังกล่าว ไม่เหมือนพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการ จึงกลายเป็นงานฝากให้เจ้าหน้าที่ด้านอื่นๆช่วยปฏิบัติงานแทน หากมีเวลาว่างจากงานประจำ นอกจากนั้นพนักงานเจ้าหน้าที่ยังมีน้อยมากเป็นเพียงไม่กี่ร้อยคน จึงไม่สามารถให้บริการที่ครอบคลุมพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรวม ๗,๘๕๐ แห่ง (ข้อมูล ณ วันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๖๓ สำหรับปี ๒๕๖๗ ประมาณ ๙,๐๐๐ แห่ง)

อย่างไรก็ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ ได้กำหนดให้ผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามมาตรา ๒๔ คือปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อธิบดีกรมกิจการเด็กและเยาวชน) ผู้ว่าราชการจังหวัด ผู้อำนวยการเขต นายอำเภอ ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอหรือผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีอำนาจและหน้าที่เช่นเดียวกับพนักงานเจ้าหน้าที่ และพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรีมีอำนาจออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ให้แก่บุคคลผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเป็นการชั่วคราว ประกอบกับพระราชบัญญัติวิชาชีพสังคมสงเคราะห์ พ.ศ. ๒๕๕๖ ได้บัญญัติถึงอำนาจหน้าที่ไว้ตามมาตรา ๒๔ และ ๒๙ กล่าวคือ

มาตรา ๒๘ ให้วิชาชีพสังคมสงเคราะห์ดังต่อไปนี้ เป็นวิชาชีพสังคมสงเคราะห์ใบอนุญาต



(๑) วิชาชีพที่ดำเนินการโดยนักสังคมสงเคราะห์หรือพนักงานสังคมสงเคราะห์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน กฎหมายว่าด้วยการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด กฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม กฎหมายว่าด้วยสุขภาพจิต กฎหมายว่าด้วยศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว หรือตามที่กฎหมายอื่นกำหนด

(๒) วิชาชีพที่ดำเนินการโดยผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญด้านสังคมสงเคราะห์หรือผู้ซึ่งเกี่ยวข้องกับงานด้านสังคมสงเคราะห์ ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก กฎหมายว่าด้วยค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา กฎหมายว่าด้วยสุขภาพจิต กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ กฎหมายว่าด้วยการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม หรือตามที่กฎหมายอื่นกำหนด

(๓) วิชาชีพสังคมสงเคราะห์ในหน่วยงานของรัฐ

(๔) วิชาชีพสังคมสงเคราะห์อื่นตามที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา

มาตรา ๒๙ ห้ามผู้ใดประกอบวิชาชีพสังคมสงเคราะห์รับอนุญาตหรือกระทำได้ด้วยวิธีใด ๆ ที่แสดงให้เห็นให้ผู้อื่นเข้าใจว่าตนมีสิทธิที่จะประกอบวิชาชีพสังคมสงเคราะห์รับอนุญาตโดยมิได้ขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาตจากสภาวิชาชีพสังคมสงเคราะห์ เว้นแต่ในกรณีอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

(๑) การช่วยเหลือประชาชนตามหน้าที่พลเมืองดีอันเป็นความรับผิดชอบต่อสังคม

(๒) นักเรียน นักศึกษา หรือผู้รับการฝึกอบรมซึ่งทำการฝึกหัดหรือฝึกอบรมในความควบคุมของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐหรือสถาบันที่ได้รับอนุญาตจากทางราชการให้จัดตั้งสถาบันทางสังคมสงเคราะห์ของรัฐหรือสถาบันอุดมศึกษาหรือสถาบันทางสังคมสงเคราะห์อื่นภายใต้ความควบคุมของผู้ประกอบวิชาชีพสังคมสงเคราะห์รับอนุญาต

(๓) บุคคลซึ่งหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรภาคเอกชนมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ในความควบคุมของผู้ประกอบวิชาชีพสังคมสงเคราะห์รับอนุญาต

(๔) การประกอบวิชาชีพสังคมสงเคราะห์รับอนุญาตของที่ปรึกษาหรือผู้เชี่ยวชาญซึ่งได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการ

เมื่อการกระจายตัวของพนักงานเจ้าหน้าที่ของกฎหมายสองฉบับข้างต้น ไม่อาจครอบคลุมครอบคลุมพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรวม ๗,๘๕๐ แห่ง จึงจำเป็นต้องมีนักสังคมสงเคราะห์

ประจำองค์กรมการปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อดำเนินการตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ และ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ โดยให้ผู้ว่าราชการจังหวัด ผู้อำนวยการเขต นายอำเภอ หรือผู้บริหารองค์กรมการปกครองส่วนท้องถิ่นมอบหมายให้นักสังคมสงเคราะห์ปฏิบัติการแทน ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ มาตรา ๒๔ นอกจากนี้ ผู้ว่าราชการจังหวัด ผู้อำนวยการเขต นายอำเภอ อาจสั่งให้พนักงานฝ่ายปกครองในสังกัดดำเนินการช่วยเหลือเฉพาะหน้าตามมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ และ มอบหมายให้นักสังคมสงเคราะห์ ดำเนินการสืบค้นข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการใช้ความรุนแรงในครอบครัวแล้วรายงานกลับมาเพื่อให้ออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ให้แก่บุคคลผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเป็นการชั่วคราว ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๐

การร่วมงานกับพนักงานฝ่ายปกครองในการคุ้มครองเด็กและแก้ไขปัญหาการใช้ความรุนแรงในครอบครัวติดต่อกันมานานหลายสิบปี พบว่าพนักงานฝ่ายปกครองโดยเฉพาะผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามมาตรา ๒๔ ได้แก่ ผู้ว่าราชการจังหวัด ผู้อำนวยการเขต นายอำเภอ รวมทั้งผู้บริหารองค์กรมการปกครองส่วนท้องถิ่น ยังไม่ได้รับการแจ้งให้ทราบว่าตนมีอำนาจตามกฎหมายใดบ้างและจะใช้อำนาจเหล่านั้นอย่างไรในการคุ้มครองเด็กและแก้ไข

ปัญหาการใช้ความรุนแรงในครอบครัว ด้วยการริเริ่มโครงการนำร่อง  
 เกี่ยวกับการแก้ไขป้องกันการใช้ความรุนแรงในครอบครัวของมูลนิธิ  
 เพื่อนหญิง ทำให้ทราบว่าพนักงานฝ่ายปกครองซึ่งปฏิบัติงานดูแลทุกข์  
 สุขของประชาชนในเขตพื้นที่รับผิดชอบ ต้องการทราบว่า จะสามารถ  
 ใช้กฎหมายฉบับใดบ้างเพื่อการคุ้มครองเด็กและแก้ไขปัญหาการใช้  
 ความรุนแรงในครอบครัว จึงเป็นที่มาของการรวบรวมข้อกฎหมายที่  
 เกี่ยวข้องสำหรับพนักงานฝ่ายปกครองคือ พระราชบัญญัติคุ้มครอง  
 เด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรง  
 ในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว  
 และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ และพระราช  
 บัญญัติสุขภาพจิต พ.ศ. ๒๕๕๑ แต่ได้โยงถึงอำนาจหน้าที่ของพนักงาน  
 ฝ่ายปกครอง และพนักงานเจ้าหน้าที่ตามหมวด ๓ และหมวด ๔ แห่ง  
 พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ รวมทั้งอำนาจหน้าที่ของผู้  
 ว่าราชการจังหวัดที่มีอำนาจสั่งการตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก  
 พ.ศ. ๒๕๔๖ ในเขตจังหวัดที่รับผิดชอบ



## ๑) ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖

“ผู้ว่าราชการจังหวัด” หมายความว่ารวมถึงผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครและผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้ว่าราชการจังหวัด (พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ มาตรา ๔) ผู้ว่าราชการจังหวัดตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ มีสองสถานภาพ คือเป็นผู้มีอำนาจออกคำสั่งต่างๆตามพระราชบัญญัตินี้ซึ่งจะได้อธิบายในหัวข้ออำนาจหน้าที่ของอธิบดีกรมกิจการเด็กและเยาวชนและผู้ว่าราชการจังหวัด ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ ขณะเดียวกันก็เป็นผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามมาตรา ๒๔

มาตรา ๒๔ ปลัดกระทรวง (อธิบดีกรมกิจการเด็กและเยาวชน) ผู้ว่าราชการจังหวัด ผู้อำนวยการเขต นายอำเภอ ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ หรือผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กที่อยู่ในเขตพื้นที่รับผิดชอบ ไม่ว่าเด็กจะมีผู้ปกครองหรือไม่ก็ตาม รวมทั้งมีอำนาจและหน้าที่ดูแลและตรวจสอบสถานรับเลี้ยงเด็ก สถานแรกรับ สถานสงเคราะห์ สถานคุ้มครองสวัสดิภาพ สถานพัฒนาและฟื้นฟู และสถานพินิจที่ตั้งอยู่ในเขตอำนาจ แล้วรายงานผลการตรวจสอบต่อคณะกรรมการ คณะกรรมการคุ้มครองเด็กกรุงเทพมหานคร หรือคณะกรรมการคุ้มครองเด็กจังหวัดแล้วแต่กรณี เพื่อทราบ และให้มีอำนาจและหน้าที่เช่นเดียวกับพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้

กฎหมายบัญญัติให้ผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามมาตรา ๒๔ มีภารกิจคือ

ก) อำนาจหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กที่อยู่ในเขตพื้นที่รับผิดชอบซึ่งหมายถึง การกำกับดูแลระบบการจัดบริการทางสังคมและกลไกการคุ้มครองเด็กภายในเขตอำนาจที่ตนรับผิดชอบซึ่งเกี่ยวกับการป้องกัน การแก้ไขปัญหา การพัฒนาและการส่งเสริมความมั่นคงทางสังคมของเด็กและครอบครัวได้อย่างทั่วถึง เหมาะสมเป็นธรรมและให้เป็นไปตามมาตรฐานเช่น มาตรฐานการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่และนักสังคมสงเคราะห์ที่ปฏิบัติงานด้านการคุ้มครองเด็ก มาตรฐานขั้นต่ำในการอุปการะเลี้ยงดู อบรมสั่งสอนและพัฒนาเด็กที่อยู่ในความปกครองดูแล พ.ศ. ๒๕๔๙ มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ๒๕๖๒

นอกจากนี้ผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามมาตรา ๒๔ อาจกำหนดภารกิจดังต่อไปนี้

(๑) ให้บริการคุ้มครองเด็กในพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพตามมาตรฐานที่กำหนดในกฎกระทรวง

(๒) จัดทำแผนและงบประมาณในการคุ้มครองเด็ก

(๓) จัดให้มีระบบฐานข้อมูลพนักงานเจ้าหน้าที่คุ้มครองเด็กที่ต้องการรับบริการและการคุ้มครอง ประสานงานส่งต่อความรับผิดชอบ ติดตามดูแล ประเมินผล ทบทวนการคุ้มครองเด็กไม่ว่าจะเป็นบริการที่ให้แก่เด็กและครอบครัวด้านใด

(๔) ส่งเสริม ให้มีพนักงานเจ้าหน้าที่คุ้มครองเด็กในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและส่งเสริมให้ องค์กรเอกชน คณะบุคคล หรือบุคคล ปฏิบัติงานด้านคุ้มครองเด็ก โดยเฉพาะจัดให้มีอาสาสมัครคอยช่วยเหลือและดูแลเด็กและครอบครัว

(๕) จัดหาพื้นที่สร้างสรรค์ประจำท้องถิ่นเพื่อทำกิจกรรมสำหรับเด็กและครอบครัวรวมทั้งจัดทำโครงการที่เอื้อต่อการส่งเสริมพัฒนาเด็กและครอบครัว

(๖) ประเมินความเสี่ยงของสถานให้บริการต่างๆ ในเขตอำนาจซึ่งอาจก่ออันตราย ต่อสุขภาพ พัฒนาการและพฤติกรรมของเด็ก รวมทั้งประสานความร่วมมือกับชุมชน เพื่อช่วยกันควบคุมจำกัดไม่ให้สถานให้บริการส่งผลกระทบต่อครอบครัวและชุมชน

(๗) จัดให้มีครอบครัวอุปถัมภ์เพื่อรองรับเด็กที่ไม่อาจอยู่อาศัยร่วมกับครอบครัวของตน

(๘) กำกับ ดูแล การทำงานของพนักงานเจ้าหน้าที่คุ้มครองเด็กใน

(๙) จัดทำรายงานประจำปีเกี่ยวกับสถานการณ์ด้านเด็กและครอบครัวในเขตพื้นที่เสนอต่อคณะกรรมการคุ้มครองเด็กกรุงเทพมหานครหรือคณะกรรมการคุ้มครองเด็กจังหวัด

(๑๐) ส่งเสริมครอบครัวในการอุปการะเลี้ยงดู อบรมสั่งสอนและพัฒนาเด็กที่อยู่ในความปกครองดูแลให้เป็นไปตามมาตรฐานขั้นต่ำที่กฎหมายกำหนด

(๑๑) ให้บริการทางสังคมโดยประสานกับสถาบันการศึกษา โรงพยาบาล ผู้ประกอบวิชาชีพด้านต่าง ๆ และหน่วยงานรัฐบาลที่



เกี่ยวข้องหรือหน่วยงานเอกชน ทั้งองค์กรอาสาสมัคร วิชาชีพเพื่อสังคม หรือองค์กรธุรกิจ โดยมีภารกิจให้บริการหลักคือ ฝึกทักษะหรือฝึกอบรมเกี่ยวกับ ทักษะชีวิต ทักษะในการเป็นพ่อแม่ ทักษะสังคม ทักษะการจัดการปัญหา วิธีการแก้ไขความขัดแย้งในครอบครัว ทักษะการบริหารรายได้รายจ่ายการออมการลงทุนและการบริหารหนี้ บริการให้คำปรึกษาแนะนำ และจัดบริการด้านสุขภาพแก่ผู้มีปัญหาสุขภาพจิต ด้วยวิธีการจิตบำบัด

ข) อำนาจหน้าที่ดูแลและตรวจสอบสถานที่ดูแลเด็กที่อยู่ในเขตอำนาจ แล้วรายงานผลการตรวจสอบดังกล่าวต่อคณะกรรมการหรือคณะกรรมการจังหวัดแล้วแต่กรณี

ค) มีอำนาจและหน้าที่เช่นเดียวกับพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ หมายถึงหากไม่มีพนักงานเจ้าหน้าที่ทำการเพียงพอ หรือไม่มีตำแหน่งงานเลย อาจมอบหมายให้นักสังคมสงเคราะห์วิชาชีพดำเนินการต่างๆตามที่พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ บัญญัติให้อำนาจหน้าที่แก่ พนักงานเจ้าหน้าที่ตามหมวด ๓ และ หมวด ๔ ไปกระทำการแทนได้เสมือนหนึ่งตนเป็นผู้ดำเนินการเอง โดยต้องกำกับดูแลให้นักสังคมสงเคราะห์วิชาชีพปฏิบัติงานได้ตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่และนักสังคมสงเคราะห์ที่ปฏิบัติงานด้านการคุ้มครองเด็กด้วย

หมายเหตุ ผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามมาตรา ๒๔ สามารถได้รับความช่วยเหลือทางเทคนิคและวิชาการจากกรมกิจการเด็กและเยาวชนโดยตรงหรือผ่านพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด (พมจ.)

การสงเคราะห์  
หรือ คุ้มครองสวัสดิภาพ  
ของผู้มีหน้าที่คุ้มครอง  
สวัสดิภาพเด็กตามมาตรา ๒๔



ผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามมาตรา ๒๔ ต้องจัดการให้เด็กได้รับการสงเคราะห์หรือคุ้มครองสวัสดิภาพ โดยอาจมอบหมายให้นักสังคมสงเคราะห์วิชาชีพหรือสั่งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ไปดำเนินการตามมาตรา ๓๓ วรรคหนึ่งเมื่อทราบว่าเป็นเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบของตน มี (๑) เด็กเร่ร่อน (เด็กที่ไม่มีบิดามารดาหรือผู้ปกครองหรือมีแต่ไม่เลี้ยงดูหรือไม่สามารถเลี้ยงดูได้จนเป็นเหตุให้เด็กต้องเร่ร่อนไปในที่ต่างๆ หรือเด็กที่มีพฤติกรรมใช้ชีวิตเร่ร่อนจนน่าจะเกิดอันตรายต่อสวัสดิภาพของตน) หรือเด็กกำพร้า (เด็กที่บิดาหรือมารดาเสียชีวิตเด็กที่ไม่ปรากฏบิดามารดาหรือไม่สามารถสืบหาบิดามารดาได้) (๒) เด็กที่ถูกทอดทิ้งหรือพลัดหลง ณ ที่ใดที่หนึ่ง (๓) เด็กที่ผู้ปกครองไม่สามารถอุปการะเลี้ยงดูได้ด้วยเหตุใดๆ เช่น ถูกจำคุก กักขัง พิการทุพพลภาพ เจ็บป่วยเรื้อรัง ยากจน เป็นผู้เยาว์ หย่า ถูกทิ้งร้าง เป็นโรคจิตหรือโรคประสาท (๔) เด็กที่ผู้ปกครองมีพฤติกรรมหรือประกอบอาชีพไม่เหมาะสมอันอาจส่งผลกระทบต่อพัฒนาการทางร่างกายหรือจิตใจของเด็กที่อยู่ในความปกครองดูแล (๕) เด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูโดยมิชอบ ถูกใช้เป็นเครื่องมือในการกระทำหรือแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ ถูกทารุณกรรม หรือตกอยู่ในภาวะอื่นใดอันอาจเป็นเหตุให้เด็กมีความประพฤติเสื่อมเสียในทางศีลธรรมอันดีหรือเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจ (๖) เด็กพิการ (เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย สมรรถภาพสติปัญญา หรือจิตใจไม่ว่าความบกพร่องนั้นจะมีมาแต่กำเนิดหรือเกิดขึ้นภายหลัง)

(๗) เด็กที่อยู่ในสภาพยากลำบาก (เด็กที่อยู่ในครอบครัวยากจนหรือบิดามารดาหย่าร้าง ทั้งร้าง ถูกคุมขัง หรือแยกกันอยู่และได้รับความลำบาก หรือเด็กที่ต้องรับภาระหน้าที่ในครอบครัวเกินวัยหรือกำลังความสามารถและสติปัญญา หรือเด็กที่ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้) (๘) เด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำผิด (เด็กที่ประพฤติตนไม่สมควร เด็กที่ประกอบอาชีพหรือคบหาสมาคมกับบุคคลที่น่าจะชักนำไปในทางกระทำผิด กฎหมายหรือขัดต่อศีลธรรมอันดีหรืออยู่ในสภาพแวดล้อมหรือสถานที่อันอาจชักนำไปในทางเสียหาย) (๙) เด็กที่อยู่ในสภาพที่จำต้องได้รับการสงเคราะห์หรือคุ้มครองสวัสดิภาพตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

หรือเมื่อได้รับรายงานว่ามีเด็กตกอยู่ในสถานการณ์ที่ผู้ปกครองตกอยู่ในสภาพไม่อาจให้การอุปการะเลี้ยงดู อบรมสั่งสอน และพัฒนาเด็กได้ไม่ว่าด้วยเหตุใด หรือผู้ปกครองกระทำการใดอันน่าจะเกิดอันตรายต่อสวัสดิภาพหรือขัดขวางต่อความเจริญเติบโตหรือพัฒนาการของเด็ก หรือให้การเลี้ยงดูโดยมิชอบ หรือมีเหตุจำเป็นอื่นใดเพื่อประโยชน์ในการสงเคราะห์หรือคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก หรือป้องกันมิให้เด็กได้รับอันตรายหรือถูกเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม ผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามมาตรา ๒๔ ต้องมอบหมายให้นักสังคมสงเคราะห์วิชาชีพหรือสั่งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการให้การสงเคราะห์หรือคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก

มาตรา ๓๐ เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามหมวด ๓ และหมวด ๔ มีอำนาจและหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) เข้าไปในเคหสถาน สถานที่ใดๆ หรือยานพาหนะใดๆ ในระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตกเพื่อตรวจค้น ในกรณีมีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำทารุณกรรมเด็ก มีการกักขังหรือเลี้ยงดูโดยมิชอบ แต่ในกรณีมีเหตุอันควรเชื่อว่าหากไม่ดำเนินการในทันทีเด็กอาจได้รับอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจ หรือถูกนำพาไปสถานที่อื่นซึ่งยากแก่การติดตามช่วยเหลือ ก็ให้มีอำนาจเข้าไปในเวลาภายหลังพระอาทิตย์ตกได้

๒) ชักถามเด็กเมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่าเด็กจำต้องได้รับบริการสงเคราะห์หรือคุ้มครองสวัสดิภาพ ในกรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์แก่การสงเคราะห์และคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กอาจนำตัวเด็กไปยังที่ทำการของพนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อทราบข้อมูลเกี่ยวกับเด็กและครอบครัว รวมทั้งบุคคลที่เด็กอาศัยอยู่ ทั้งนี้ จะต้องกระทำโดยมิชักช้า แต่ไม่ว่ากรณีใดจะกักตัวเด็กไว้นานเกินกว่าสิบสองชั่วโมงไม่ได้ เมื่อพ้นระยะเวลาดังกล่าวให้ปฏิบัติตาม (๖) ระหว่างที่เด็กอยู่ในความดูแลจะต้องให้การอุปการะเลี้ยงดู และหากเจ็บป่วยจะต้องให้การรักษาพยาบาล

(๓) มีหนังสือเรียกผู้ปกครอง หรือบุคคลอื่นใดมาให้ถ้อยคำหรือข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ ความประพฤติ สุขภาพ และความสัมพันธ์ในครอบครัวของเด็ก

(๔) ออกคำสั่งเป็นหนังสือให้ผู้ปกครองของเด็ก นายจ้าง หรือผู้ประกอบการ เจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่ที่เด็ก ทำงานหรือเคยทำงาน อาศัยหรือเคยอาศัยอยู่ เจ้าของหรือผู้ครอบครองหรือผู้ดูแลสถานศึกษาที่เด็กกำลังศึกษาหรือเคย ศึกษา หรือผู้ปกครองสวัสดิภาพ ส่งเอกสารหรือหลักฐานเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ การศึกษา การทำงาน หรือความประพฤติ ของเด็กมาให้

(๕) เข้าไปในสถานที่อยู่อาศัยของผู้ปกครอง สถานที่ ประกอบการของนายจ้างของเด็ก สถานศึกษาของเด็ก หรือ สถานที่ที่เด็กมีความเกี่ยวข้องด้วย ในระหว่างเวลาพระอาทิตย์ ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตกเพื่อสอบถามบุคคลที่อยู่ในที่นั้น ๆ และ รวบรวมข้อมูลหรือหลักฐานเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ ความสัมพันธ์ในครอบครัว การเลี้ยงดู อุปนิสัย และความประพฤติ ของเด็ก

(๖) มอบตัวเด็กให้แก่ผู้ปกครองพร้อมกับแนะนำหรือ ดักเตือนผู้ปกครองให้ดูแลและอุปการะเลี้ยงดูเด็กในทางที่ถูก ต้อง เพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาในทางที่เหมาะสม

(๗) ทำรายงานเกี่ยวกับตัวเด็กเพื่อมอบให้แก่สถาน แรกรับในกรณีมีการส่งเด็กไปยังสถานแรกรับหรือหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องเมื่อมีการร้องขอ

เด็กที่อยู่ในความดูแลของพนักงานเจ้าหน้าที่จะต้องได้รับการอุปการะเลี้ยงดูและได้รับการศึกษาอย่างเหมาะสม และก่อนที่จะจัดให้เด็กเข้าอยู่ในสถานรับเลี้ยงเด็ก สถานแรกรับ สถานสงเคราะห์ สถานคุ้มครองสวัสดิภาพ และสถานพัฒนาและฟื้นฟู จะต้องปรึกษากับผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาชีพ สังคมสงเคราะห์และการแพทย์ก่อนเท่าที่สามารถกระทำได้

๗๑๖



กรณีนี้กฎหมายให้อำนาจแก่พนักงานเจ้าหน้าที่เข้าไปตรวจค้นในเคหสถาน สถานที่ใด ๆ หรือยานพาหนะใด ๆ หรือซักถามเรียกดูข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กจากผู้เกี่ยวข้อง เมื่อต้องการสืบค้นข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเด็กและครอบครัวเพื่อให้การสงเคราะห์หรือคุ้มครองสวัสดิภาพแก่เด็ก ดังนั้นผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามมาตรา ๒๔ ซึ่งมีอำนาจและหน้าที่เช่นเดียวกับพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ จึงมีอำนาจตามมาตรา ๓๐ ด้วย ไม่ว่าจะกระทำด้วยตนเองหรือมอบหมายให้นักสังคมสงเคราะห์วิชาชีพไปกระทำแทนก็ตาม

มาตรา ๓๓ ในกรณีพนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามมาตรา ๒๔ ได้รับแจ้งจากบุคคลตามมาตรา ๒๙ หรือพบเห็นเด็กที่พึงได้รับการสงเคราะห์ตามมาตรา ๓๒ ให้พิจารณาให้การสงเคราะห์ตามวิธีการที่เหมาะสม ดังต่อไปนี้

(๑) ให้ความช่วยเหลือและสงเคราะห์แก่เด็กและครอบครัวหรือบุคคลที่อุปการะเลี้ยงดูเด็กเพื่อให้สามารถอุปการะเลี้ยงดูเด็กได้ตามมาตรา ๒๓

มาตรา ๓๔ ในกรณีที่ผู้ปกครองซึ่งได้รับเด็กกลับมาอยู่ในความดูแล มีพฤติการณ์น่าเชื่อว่าจะให้การเลี้ยงดูโดยมิชอบแก่เด็กอีก ให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามมาตรา ๒๔ ให้คำแนะนำแก่ผู้ปกครอง หากผู้ปกครองไม่ปฏิบัติตามคำแนะนำก็ให้ยื่นคำขอต่อปลัดกระทรวง(อธิบดีกรมกิจการเด็กและเยาวชน) ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ แล้วแต่กรณี เพื่อเรียกผู้ปกครองมาทำทัณฑ์บนว่าจะไม่กระทำการใดอันมีลักษณะเป็นการให้การเลี้ยงดูโดยมิชอบแก่เด็กอีกและให้วางประกันไว้เป็นจำนวนเงินตามสมควรแก่ฐานะานุรูป แต่จะเรียกประกันไว้ได้ไม่เกินระยะเวลาสองปี ถ้ากระทำผิดทัณฑ์บนให้ริบเงินประกันเป็นของกองทุนคุ้มครองเด็กตามมาตรา ๖๙





อำนาจเรียกผู้ปกครองมาทำทัณฑ์บนของพนักงานฝ่ายปกครองคือ ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ เป็นกรณีต่อเนื่องมาจากการดำเนินงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งให้การสงเคราะห์แก่เด็กและครอบครัว หรือบุคคลที่อยู่ภาวะเสี่ยงดูแลเด็กตามมาตรา ๓๓ วรรคหนึ่ง เช่นผู้ปกครองออกไปเที่ยวเตร็ดเตร่แล้วปล่อยเด็กเล็กไว้ในบ้านตามลำพัง พนักงานเจ้าหน้าที่สามารถดำเนินการเพื่อป้องกันไม่让孩子ได้รับอันตรายได้เลยโดยไม่ต้องคำนึงถึงว่าผู้ปกครองจะให้ความยินยอมหรือไม่ แล้วให้คำแนะนำแก่ผู้ปกครอง ถ้าผู้ปกครองไม่ปฏิบัติตามคำแนะนำ พนักงานเจ้าหน้าที่มีสิทธิยื่นคำขอต่อผู้ว่าราชการจังหวัดหรือนายอำเภอแล้วแต่กรณีเพื่อเรียกผู้ปกครองมาทำทัณฑ์บน การเรียกผู้ปกครองมาทำทัณฑ์บนในระดับจังหวัดหรือเป็นกรณีข้ามอำเภอน่าจะต้องยื่นคำขอต่อผู้ว่าราชการจังหวัด หากเป็นกรณีที่เกิดภายในเขตอำเภอเดียวต้องยื่นคำขอต่อนายอำเภอ กรณีนี้ไม่เกี่ยวกับผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแม้ว่าจะเป็นผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามมาตรา ๒๔ ด้วยก็ตาม ทั้งนี้ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและพนักงานเจ้าหน้าที่อยู่ในสถานะเป็นผู้ให้บริการแก่เด็กและครอบครัว ส่วนผู้ว่าราชการจังหวัดหรือนายอำเภอเป็นผู้ออกคำสั่งทางปกครอง



การยื่นคำขอต่อผู้ว่าราชการจังหวัดหรือนายอำเภอ แล้ว  
แต่กรณีเพื่อเรียกผู้ปกครองมาทำทัณฑ์บน จำเป็นต้องอ้างอิงพยาน  
หลักฐานประกอบข้อเท็จจริง ต้องมีบันทึกข้อเท็จจริงว่าผู้ปกครอง  
มีพฤติกรรมในการให้อุปการะเลี้ยงดูเด็กหรือกระทำการใดบ้างอัน  
มีลักษณะเป็นการให้การเลี้ยงดูโดยมิชอบแก่เด็กแล้วพนักงานเจ้า  
หน้าที่หรือผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามมาตรา ๒๔ ดำเนิน  
การแก้ไขป้องกันปัญหาข้างต้นอย่างไรบ้าง พร้อมทั้งได้ให้คำแนะนำ  
แก่ผู้ปกครองให้อุปการะเลี้ยงดูเด็กอย่างไรบ้างเพื่อให้สามารถอุปการะ  
เลี้ยงดูเด็กได้ตามมาตรา ๒๓

มาตรา ๔๑ วรรคสอง “เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงาน  
ฝ่ายปกครองหรือตำรวจ หรือผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก  
ตามมาตรา ๒๔ ได้รับแจ้งเหตุตามวรรคหนึ่ง หรือเป็นผู้พบเห็น  
หรือประสบเหตุการณ์ที่น่าเชื่อว่ามีกรกระทำทารุณกรรมต่อ  
เด็กในสถานที่ใด ให้มีอำนาจเข้าตรวจค้นและมีอำนาจแยกตัว  
เด็กจากครอบครัวของเด็กเพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กโดยเร็ว  
ที่สุด”

ปกติพนักงานตำรวจไม่อาจตรวจค้นโดยไม่มีหมายค้นตาม มาตรา ๕๙ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กำหนด เนื่องจากหมายค้นซึ่งมีผลสิทธิของผู้นั้นโดยมีจุดมุ่งหมาย ในการค้นหาพยานหลักฐานที่จะนำไปใช้ฟ้องร้องดำเนินคดีต่อผู้ กระทำความผิด จึงต้องให้ศาลตรวจสอบให้เกิดหลักประกันว่า จะ ไม่ค้นตามอำเภอใจและทำให้การค้นและการได้พยานหลักฐานเป็น ไปโดยชอบด้วยกฎหมาย ส่วนการตรวจค้นกรณีนี้เป็นการกระทำเพื่อ ให้ความช่วยเหลือคุ้มครองเด็กที่กำลังตกอยู่ในอันตราย ให้ปลอดภัย คล้ายกับการพบการกระทำความผิดซึ่งหน้าของพนักงานตำรวจ สอดคล้องกับการสืบสวนซึ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ อาญา กำหนดให้หมายความร่วมมือถึงการแสวงหาข้อเท็จจริงและหลัก ฐานซึ่งพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ได้ปฏิบัติไปตามอำนาจ และหน้าที่ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน และ เพื่อที่ จะทราบรายละเอียดแห่งความผิด

ข้อเท็จจริงที่ทำให้น่าเชื่อว่ามีอาการกระทำทารุณกรรมต่อเด็ก หากพบว่าเด็กมี บาดแผล ฟกช้ำตามร่างกายหรือที่ใบหน้า บาดเจ็บที่ บริเวณศีรษะหรือสมอง ใต้ร่มผ้า มีบาดแผลจากของมีคม การถูก ناب หรือจี้ด้วยของร้อนเกิดรอยไหม้หรือผิวหนังพุพอง มีรอยหยิกข่วน กัด รอยหัว เข็มขัด สายไฟ ลวด มีกระดูกหักตามแขนขาหรือซี่โครงหักเป็นอนุกรม เวลา กระดูกแขนขาเด็กเล็กหักเป็นริ้วๆ อวัยวะในช่องท้องแตกเลือด โดย ไม่มีบาดแผลภายนอก ช่องปากมีบาดแผลที่บริเวณเหงือกใต้ริมฝีปาก บนล่าง ใต้ลิ้น เพดานเหงือก ริมฝีปากแตกพินหน้าหักหรือบิ่น (มักเกิด

ระหว่างการป้อนอาหารและเด็กไม่ยอมกินอาหาร) โรคจากเพศสัมพันธ์ เช่น กามโรค หนองใน ฯลฯ การตั้งครรภ์ หรือพบเหตุการณ์ทำร้ายเด็ก หรือการใช้เด็กให้กระทำหรือประพฤตินลักษณะที่น่าจะเป็นอันตราย แก่ร่างกายหรือจิตใจหรือขัดต่อกฎหมายหรือศีลธรรมอันดี เป็นต้น

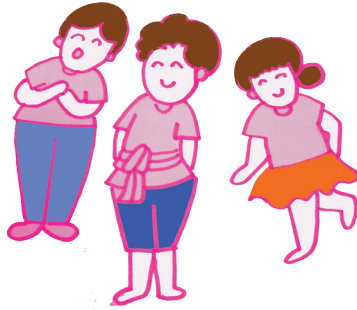
การพิสูจน์ข้อเท็จจริงมีมาตรฐานในการพิสูจน์ (Standard of Proof) หลายลักษณะ เช่น ก) ในคดีอาญาศาลจะลงโทษจำเลยได้เมื่อ ปรากฏข้อเท็จจริงที่ปราศจากเหตุอันควรสงสัย (Beyond reasonable doubt) ข) ในคดีแพ่ง ศาลจะวินิจฉัยจากพยานหลักฐานที่น่าเชื่อถือกว่า (preponderance of evidence หรือ balance of probability) หรือ ปรากฏข้อเท็จจริงอันน่าเชื่อว่า (Convincing) ทั้งนี้มาตรฐานในการ พิสูจน์ (Standard of Proof) ข้อเท็จจริงที่มีเป้าหมายในประเด็นที่ต่าง กันจะใช้มาตรฐานต่างกัน พ.ร.บ. คู่สมรสเด็กฯ กำหนดมาตรฐาน ในการพิสูจน์ (Standard of Proof) ไว้หลายลักษณะกล่าวคือ

๑. ปรากฏชัด (Be evident) และ น่าสงสัย (Suspicious) (มาตรา ๒๙ วรรคสอง)
๒. ปรากฏชัด (Be evident) (มาตรา ๔๔ วรรคสาม)
๓. มีเหตุอันควรสงสัย (Reasonable Doubt) มีเหตุอันควรเชื่อ (Convincing) (มาตรา ๓๐ (๑) )
๔. น่าเชื่อว่า (Convincing) (มาตรา ๓๙ มาตรา ๔๑ วรรค หนึ่งและวรรคสอง)

ต้องตรวจสอบข้อเท็จจริงว่าความเสียหายด้านร่างกายจิตใจของเด็กเกิดจากบุคคลกระทำ หรือเกิดจากอุบัติเหตุหรือเป็นโรคร้ายไข้เจ็บที่เกิดจากอุบัติเหตุ หากความเสียหายด้านร่างกายจิตใจของเด็กเกิดจากอุบัติเหตุ แต่เป็นเรื่องที่ระมัดระวังป้องกันได้ หรือมีโรคร้ายไข้เจ็บตามธรรมชาติที่เป็นผลจากการปล่อยปละละเลย หากขณะที่เกิดเหตุเด็กอยู่ระหว่างการดูแลของผู้ปกครอง โดยผู้ปกครองไม่สามารถอธิบายได้ว่าทำไมจึงไม่สามารถคุ้มครองดูแลให้เด็กปลอดภัยจากอันตรายข้างต้นได้ ย่อมเข้าข่ายพฤติการณ์ที่น่าเชื่อว่ามี การกระทำทารุณกรรมต่อเด็กตามมาตรา ๔๑ ที่ทำให้มีอำนาจแยกตัวเด็กจากครอบครัวของเด็กเพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก



มาตรา ๔๓ วรรคสอง “หากยังไม่มีมีการฟ้องคดีอาญาหรือไม่ฟ้องคดีอาญาแต่มีพฤติการณ์น่าเชื่อว่าจะมีการกระทำความผิดอาญาแก่เด็กอีก ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามมาตรา ๒๔ หรือพนักงานอัยการยื่นคำขอต่อศาลตามมาตรา ๕ เพื่อออกคำสั่งมิให้กระทำการดังกล่าวโดยกำหนดมาตรการคุ้มครองความประพฤติและเรียกประกันด้วยก็ได้”



เป็นกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่ไม่สามารถแยกตัวเด็กมาคุ้มครองสวัสดิภาพโดยเฉพาะเมื่อผู้กระทำสามารถชักจูงด้วยตนเองหรือสมาชิกในครอบครัวคนอื่น ไม่ให้เด็กยินยอมให้พนักงานเจ้าหน้าที่พาตัวไปคุ้มครองสวัสดิภาพ ก็อาจยื่นคำร้องต่อศาลเยาวชนและครอบครัวที่อยู่ในเขตอำนาจตามมาตรา ๔๓ วรรคสอง เพื่อออกคำสั่งมิให้กระทำการดังกล่าวโดยกำหนดมาตรการคุ้มครองความประพฤติและเรียกประกันจากผู้กระทำด้วยก็ได้ แต่วิธีนี้อาจล่าช้าเกินไปเพราะศาลจะพิจารณาพยานหลักฐานจากคู่ความ ไม่ได้ไต่สวนข้อเท็จจริงเหมือนศาลตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ หมวด ๑๕

มาตรา ๔๔ เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามมาตรา ๒๔ พบเห็นหรือได้รับแจ้งจากผู้พบเห็นเด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำผิดให้สอบถามเด็กและดำเนินการหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวเด็ก รวมทั้งสภาพความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ความเป็นอยู่ การเลี้ยงดู อุปนิสัย และความประพฤติของเด็กเพื่อทราบข้อมูลเกี่ยวกับเด็ก และถ้าเห็นว่าจำเป็นต้องคุ้มครองสวัสดิภาพแก่เด็ก โดยวิธีส่งเข้าสถานคุ้มครองสวัสดิภาพหรือสถานพัฒนาและฟื้นฟูก็ให้เสนอประวัติพร้อมความเห็นไปยังปลัดกระทรวงหรือผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณี เพื่อพิจารณาสั่งให้ใช้วิธีการคุ้มครองสวัสดิภาพที่เหมาะสมแก่เด็ก

ในกรณีพนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามมาตรา ๒๔ เห็นว่าเด็กจำเป็นต้องได้รับการสงเคราะห์ก็ให้พิจารณาให้การสงเคราะห์ตามมาตรา ๓๓ แต่ถ้าเห็นว่ายังไม่สมควรส่งตัวเด็กไปยังสถานแรกรับ สถานสงเคราะห์ สถานคุ้มครองสวัสดิภาพ หรือสถานพัฒนาและฟื้นฟู ก็ให้มอบตัวเด็กแก่ผู้ปกครองหรือบุคคลที่ยินยอมรับเด็กไปปกครองดูแล โดยอาจแต่งตั้งผู้คุ้มครองสวัสดิภาพแก่เด็กตามมาตรา ๔๘ หรือไม่มีก็ได้ และเมื่อได้ปรึกษาหารือร่วมกับผู้ปกครองหรือบุคคลที่จะรับเด็กไปปกครองดูแลแล้วอาจจะวางข้อกำหนดเพื่อป้องกันมิให้เด็กมีความประพฤติเสียหาย หรือเสี่ยงต่อการกระทำผิด โดยให้ผู้ปกครองหรือบุคคลที่รับเด็กไปปกครองดูแลต้องปฏิบัติข้อใดข้อหนึ่งหรือหลายข้อตามความเหมาะสม ดังต่อไปนี้

(๑) รมัตระวังมิให้เด็กเข้าไปในสถานที่หรือห้องที่ได้อันจะจูงใจให้เด็กประพฤติตนไม่สมควร

(๒) รมัตระวังมิให้เด็กออกนอกสถานที่อยู่อาศัยในเวลากลางคืน เว้นแต่มีเหตุจำเป็นหรือไปกับผู้ปกครอง

(๓) รมัตระวังมิให้เด็กคบหาสมาคมกับบุคคลหรือคณะบุคคลที่จะชักนำไปในทางเสื่อมเสีย

(๔) รมัตระวังมิให้เด็กกระทำการใดอันเป็นเหตุให้เด็กประพฤติเสียหาย

(๕) จัดให้เด็กได้รับการศึกษาอบรมตามสมควรแก่อายุสติปัญญา และความสนใจของเด็ก

(๖) จัดให้เด็กได้ประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับความถนัดและความสนใจของเด็ก

(๗) จัดให้เด็กกระทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาตนเองทางด้านคุณธรรม จริยธรรม และบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม

หากปรากฏชัดว่าผู้ปกครองหรือผู้ที่รับเด็กไว้ปกครองดูแลละเลยไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดของพนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามมาตรา ๒๔ ก็ให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กรับเด็กกลับไปดูแล

พนักงานเจ้าหน้าที่สามารถใช้มาตรา ๔๔ วรรคสองและระเบียบคณะกรรมการคุ้มครองเด็กแห่งชาติว่าด้วยวิธีการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำผิด พ.ศ. ๒๕๕๓ โดยมอบตัวเด็กแก่ผู้ปกครองหรือบุคคลที่ยินยอมรับเด็กไปปกครองดูแล และวางข้อ



กำหนดให้ผู้ปกครองหรือบุคคลที่รับเด็กไปปกครองดูแลต้องปฏิบัติข้อใดข้อหนึ่งหรือหลายข้อตามความเหมาะสม โดยอาจแต่งตั้งผู้คุ้มครองสวัสดิภาพแก่เด็กตามมาตรา ๔๘ มาช่วยกำกับดูแลด้วยก็ได้ ในกรณีที่ผู้ปกครองหรือบุคคลที่รับเด็กไปปกครองดูแลละเลยไม่ปฏิบัติ หรือไม่สามารถปฏิบัติตามข้อกำหนดที่วางไว้ พนักงานเจ้าหน้าที่อาจรับตัวเด็กกลับมาดูแล ตามมาตรา ๔๔ วรรคสาม

**การส่งเด็กเข้าสถานคุ้มครองสวัสดิภาพหรือสถานพัฒนาและฟื้นฟู** ตามมาตรา ๔๔ วรรคหนึ่ง กรณีนี้ยังไม่ใช่วิธีการสำหรับการให้บริการระยะยาว (Intervention) เป็นเพียงการคุ้มครองและป้องกันเฉพาะหน้าระหว่างการสืบเสาะและพินิจ เพื่อกำหนดวิธีการให้บริการระยะยาว (Intervention) ดังนั้นพนักงานเจ้าหน้าที่ก็อาจย้อนกลับไปใช้วิธีการตามมาตรา ๔๔ วรรคสองและระเบียบคณะกรรมการคุ้มครองเด็กแห่งชาติว่าด้วยวิธีการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำผิด พ.ศ. ๒๕๕๓ อีกก็ได้ หากสามารถแก้ไขให้ผู้ปกครองหรือบุคคลที่รับเด็กไปปกครองดูแลสามารถปฏิบัติตามข้อกำหนดที่วางไว้

**การส่งเด็กเข้าสถานคุ้มครองสวัสดิภาพหรือสถานพัฒนาและฟื้นฟู** ตามมาตรา ๔๔ วรรคหนึ่งเป็นการส่งเด็กเสี่ยงกระทำผิดเข้าสถานคุ้มครองสวัสดิภาพหรือสถานพัฒนาและฟื้นฟูเป็นการเฉพาะหน้า ควรกระทำเมื่อจำเป็นเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็กเท่านั้น พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องดำเนินการ ดังนี้

รายงานความเห็นเสนอต่ออธิบดีหรือผู้ว่าราชการจังหวัด โดยระบุให้เห็นถึง

ก) ความจำเป็นที่จะต้องแยกเด็กจากผู้ปกครองเป็นการ

ชั่วคราว ระบุสาเหตุที่ทำให้เด็กใกล้จะกระทำผิด และเหตุผลที่พนักงานเจ้าหน้าที่เชื่อว่าผู้ปกครองจะไม่สามารถจัดการกับสาเหตุดังกล่าวได้ โดยเฉพาะเมื่อเด็กมีพฤติกรรมตามกฎกระทรวงกำหนดเด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำผิด พ.ศ. ๒๕๔๙ ข้อ ๓ คือ “เด็กที่คบหาสมาคมกับบุคคลที่น่าจะชักนำไปในทางกระทำผิดกฎหมายหรือขัดต่อศีลธรรมอันดี...” และบุคคลที่ว่าก็คือตัวผู้ปกครองเอง

ข) เหตุผลที่ไม่สามารถมอบตัวเด็กแก่ผู้ปกครองหรือบุคคลที่ยินยอมรับเด็กไปปกครองดูแล เช่น เด็กแสดงอาการต่อต้านหรือทำหายคำสั่งสอนของผู้ปกครองจนผู้ปกครองไม่อาจอบรมสั่งสอนได้

ค) เงื่อนไขที่พนักงานเจ้าหน้าที่จะต้องทำระหว่างการสืบเสาะและพินิจในการกำหนดวิธีการคุ้มครองสวัสดิภาพระยะยาว รวมทั้งเงื่อนไขที่เด็กต้องอาศัยอยู่ในสถานคุ้มครองสวัสดิภาพหรือสถานพัฒนาและฟื้นฟูนานเพียงไรเพราะเหตุใด

ผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามมาตรา ๒๔ ควรมอบหมายให้นักสังคมสงเคราะห์วิชาชีพหรือสั่งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ติดตามและประสานงานกับนักสังคมสงเคราะห์และนักจิตวิทยาของสถานคุ้มครองสวัสดิภาพอย่างใกล้ชิด ในการสืบเสาะและพินิจ (สืบค้นข้อเท็จจริง การประเมินสถานะและความต้องการรับบริการของเด็กและครอบครัว) และกำหนดแนวทางในการให้บริการ รวมทั้งดำเนินการเพื่อให้ผู้ปกครองของเด็กสามารถรับเด็กกลับไปดูแลเองไม่จำเป็นต้องยื่นรายละเอียดข้อเท็จจริงเมื่อส่งเด็กเข้าสถานพัฒนาและฟื้นฟูเพราะเงื่อนไขขึ้นอยู่กับความก้าวหน้าในการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพด้านร่างกายหรือจิตใจของเด็ก ขณะที่เด็กในสถานคุ้มครองสวัสดิภาพต้อง

มีนักสังคมสงเคราะห์และนักจิตวิทยาทำงานกับทั้งเด็กและครอบครัว เพื่อให้ผู้ปกครองสามารถรับเด็กกลับไปปกครองดูแล

**หมายเหตุ** นายอำเภอสามารถอำนวยความสะดวกให้เกิดการทำงานเป็นทีมสหหน่วยงาน (Multiagency) และทีมสหวิชาชีพ (Multidisciplinary Team) เพราะนายอำเภอ เป็นประธานกรรมการคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอที่สามารถประสานงานหรือร่วมมือกับพชอ. อื่น หรือ พชช. คณะกรรมการเขตสุขภาพเพื่อประชาชน หรือหน่วยงานอื่นทั้งในและนอกเขตพื้นที่ เพื่อแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง โดยเน้นให้เกิดการบูรณาการในการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงทำให้การคุ้มครองเด็กสามารถทำงานเป็นทีมสหหน่วยงาน (Multiagency)

ขณะเดียวกัน นายอำเภอเป็นผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามมาตรา ๒๔ ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ ที่อาจกระทำการใดๆตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ ให้อำนาจไว้ซึ่งต้องร่วมกับวิชาชีพต่างๆ ได้แก่ นักสังคมสงเคราะห์ แพทย์ นักจิตวิทยา นักกฎหมาย และผู้ประกอบวิชาชีพอื่นที่เกี่ยวข้องเช่น ครูพยาบาล นายอำเภอจึงเป็นศูนย์กลางในการประสานให้เกิดการทำงานเป็นทีมสหหน่วยงาน (Multiagency) และทีมสหวิชาชีพ (Multidisciplinary Team) ได้ด้วยการใช้อำนาจหน้าที่ซึ่งกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้ไว้ ทำให้การทำงานมีเอกภาพและประสิทธิภาพในการใช้บังคับกฎหมายสูงขึ้น

๒) ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐

มาตรา ๓ “พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้และให้หมายความรวมถึงพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีสองกลุ่มคือ ๑) ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการ ๒) พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจซึ่งเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนด ย่อมหมายถึงพนักงานฝ่ายปกครองอาจปฏิบัติการในฐานะพนักงานเจ้าหน้าที่และใช้อำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการ ได้แก่

(๑) (ก) มีอำนาจเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่ที่เกิดเหตุเพื่อสอบถามผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวหรือบุคคลอื่นที่อยู่ในสถานที่นั้นเกี่ยวกับการกระทำที่ได้รับแจ้ง รวมทั้งให้ (ข) มีอำนาจจัดให้ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเข้ารับการตรวจรักษาจากแพทย์ และขอรับคำปรึกษาแนะนำจากจิตแพทย์ นักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์ (ค) เป็นผู้ร้องทุกข์แทนผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงได้ ถ้าผู้นั้นไม่อยู่ในวิสัยหรือมีโอกาสที่จะร้องทุกข์ได้ด้วยตนเอง (มาตรา ๖ วรรคสอง)



(๒) อาจตั้งผู้ประนีประนอมประกอบด้วยบุคคลหรือคณะบุคคลซึ่งเป็นบิดามารดา ผู้ปกครอง ญาติของคู่ความหรือบุคคลที่พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือศาลเห็นสมควรเพื่อให้คำปรึกษา หรือช่วยเหลือในการไกล่เกลี่ยให้คู่ความได้ยอมความกัน หรืออาจมอบหมายให้นักสังคมสงเคราะห์ หน่วยงานสังคมสงเคราะห์ หรือบุคคลใดช่วยเหลือไกล่เกลี่ยให้คู่ความได้ยอมความกันก็ได้ (มาตรา ๑๒ วรรคสอง ประกอบมาตรา ๑๖)

มาตรา ๑๐ ในการดำเนินการตามมาตรา ๘ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรีมีอำนาจออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ให้แก่บุคคลผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเป็นการชั่วคราวไม่ว่าจะมีคำร้องขอจากบุคคลดังกล่าวหรือไม่ โดยให้มีอำนาจออกคำสั่งใดๆได้เท่าที่จำเป็นและสมควร ซึ่งรวมถึงการให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเข้ารับการตรวจรักษาจากแพทย์ การให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวชดใช้เงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์เบื้องต้นตามสมควรแก่ฐานะ การออกคำสั่งห้ามผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเข้าไปในที่พำนักของครอบครัวหรือเข้าใกล้ตัวบุคคลใดในครอบครัว ตลอดจนการกำหนดวิธีการดูแลบุตร

พนักงานฝ่ายปกครองชั้นผู้ใหญ่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้แก่ (ก) ปลัดกระทรวงมหาดไทย (ข) รองปลัดกระทรวงมหาดไทย (ค) ผู้ตรวจราชการกระทรวงมหาดไทย (ฌ) ผู้ช่วยปลัดกระทรวงมหาดไทย (ง) อธิบดีกรมการปกครอง (จ) รองอธิบดีกรมการปกครอง (ฉ) ผู้อำนวยการกองการสอบสวนและนิติการ กรมการปกครอง (ช) หัวหน้าฝ่ายและหัวหน้างานในกองการสอบสวนและนิติการ กรมการปกครอง (ซ) ผู้ตรวจราชการกรมการปกครอง (ฌ) ผู้ว่าราชการจังหวัด (ญ) รองผู้ว่าราชการจังหวัด (ฎ) ปลัดจังหวัด (ฏ) นายอำเภอซึ่งได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรีว่าราชการกระทรวงการพัฒนาสังคม

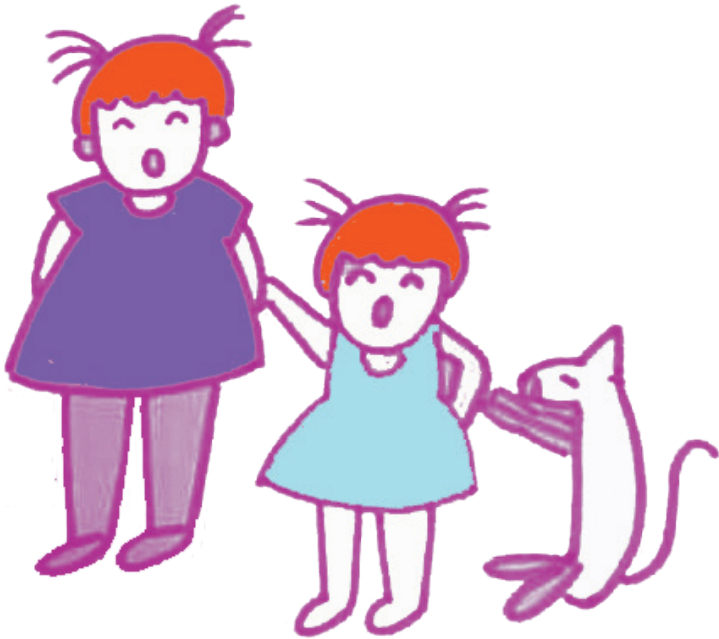
และความมั่นคงของมนุษย์ มีอำนาจออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ หรือคำสั่งใด ๆ ได้เท่าที่จำเป็นและสมควร รวมถึง

๑) การให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเข้ารับการรักษาจากแพทย์

๒) การให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวขุดใช้เงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์เบื้องต้นตามสมควรแก่ฐานะ ตามนิยามในมาตรา ๓ กำหนดว่า “ค่าทดแทนความเสียหายเบื้องต้นสำหรับเงินหรือทรัพย์สินใดๆ ที่ผู้ถูกระทำด้วย ความรุนแรงในครอบครัว สูญเสียไป โดยผลของการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว และให้หมายรวมถึงรายได้ที่สูญหายไป ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล ค่าใช้จ่ายในการหาที่อยู่ใหม่ และค่าใช้จ่ายอื่นที่จำเป็น

๓) การออกคำสั่งห้ามผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว เข้าไปในที่พำนักของครอบครัวหรือเข้าใกล้ตัวบุคคลใดในครอบครัว

๔) การกำหนดวิธีการดูแลบุตร เช่น (๑) ไม่ปล่อยให้เด็กอยู่ตามลำพังเป็นการเฉพาะตัวกับผู้ใหญ่หรือเด็กอื่นในลักษณะที่อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อเด็ก (๒) ให้ความร่วมมือแก่โรงเรียน ในการดูแลเด็กให้มีความปลอดภัยหรือในการปฏิบัติกิจกรรมทางการศึกษา (๓) ห้ามมิให้บุคคลซึ่งอาจเป็นอันตรายต่อเด็กเข้าใกล้ตัวเด็ก (๔) ห้ามผู้กระทำความรุนแรงแก่เด็กเข้าเขตกำหนด หรือเข้าใกล้ตัวเด็กเพื่อไม่ให้ก่ออันตรายแก่เด็ก (๕) กำหนดให้ผู้ปกครองหรือนำผู้กระทำความรุนแรงแก่เด็กไปรับการบำบัดฟื้นฟูจากแพทย์ก่อน (๖) กำหนดให้ผู้ปกครองร่วมกิจกรรมในการฟื้นฟูเด็กและครอบครัว (๗) กำหนดให้ผู้ปกครองรับการฝึกทักษะในการเลี้ยงดู ทักษะในการจัดการปัญหา ทักษะในการควบคุมตนเองจาก



หน่วยงานหรือบุคคลที่เหมาะสม (๘) กำหนดเงื่อนไขในการประกอบอาชีพที่เอื้อต่อการดูแลเด็ก โดยพนักงานเจ้าหน้าที่ ช่วยพัฒนาอาชีพหรือรายได้เป็นทางเลือกให้แก่ผู้ปกครอง (๙) กำหนดให้ผู้ปกครองขอความเห็นจากพนักงานเจ้าหน้าที่ในการย้ายถิ่นที่อยู่เพื่อสามารถติดตามดูแลสวัสดิภาพของเด็ก (ระเบียบคณะกรรมการคุ้มครองเด็กแห่งชาติว่าด้วยวิธีการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กที่ถูกทารุณกรรม หรือถูกเลี้ยงดูโดยมิชอบ พ.ศ. ๒๕๔๘)



การขอคำสั่งข้างต้นจำต้องอ้างสาเหตุหรือสถานการณ์ที่ต้องออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ให้แก่บุคคลผู้ถูกระงับด้วยความรุนแรงในครอบครัวเป็นการชั่วคราว มีอะไรบ้าง ข้อบ่งชี้ถึงความจำเป็นต้องสั่งให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเข้ารับการตรวจรักษาจากแพทย์คืออะไร ข้อบ่งชี้อะไรที่มีความจำเป็นต้องสั่งให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวชดใช้เงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ ข้อบ่งชี้อะไรที่มีความจำเป็นต้องสั่งห้ามผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเข้าไปในที่พำนักของครอบครัวหรือเข้าใกล้ตัวบุคคลใดในครอบครัว วิธีการดูแลบุตรก่อนหน้าที่จะมาขอคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพเป็นอย่างไร ควรปรับปรุงแก้ไขอย่างไร

ค่าทดแทนความเสียหายเบื้องต้นสำหรับเงินหรือทรัพย์สินใด ๆ ที่ผู้ถูกระงับด้วยความรุนแรงในครอบครัวสูญเสียไป โดยผลของการกระทำความรุนแรงในครอบครัว มีจำนวนเงินเท่าไรด้วยหลักฐานใด รายได้ที่สูญเสียไป มีจำนวนเงินเท่าไร ด้วยหลักฐานใด ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล มีจำนวนเงินเท่าไร ด้วยหลักฐานใด ค่าใช้จ่ายในการหาที่อยู่ใหม่ มีจำนวนเงินเท่าไร ด้วยหลักฐานใด ค่าใช้จ่ายอื่นที่จำเป็นเช่นการใช้จ่ายในการดำเนินชีวิตตามสมควรแก่ฐานะ มีอะไรบ้าง จำนวนเงินเท่าไร ด้วยหลักฐานใด

หากผู้ถูกระงับด้วยความรุนแรงในครอบครัวไม่แจ้งพนักงานเจ้าหน้าที่หรือพนักงานฝ่ายปกครอง หรือกรณีคดีขาดอายุความ ผู้ถูกระงับด้วยความรุนแรงในครอบครัวหรือผู้มีส่วนได้เสียยังมีสิทธิร้องขอคุ้มครองสวัสดิภาพตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวได้ (มาตรา ๗)

๓) ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓

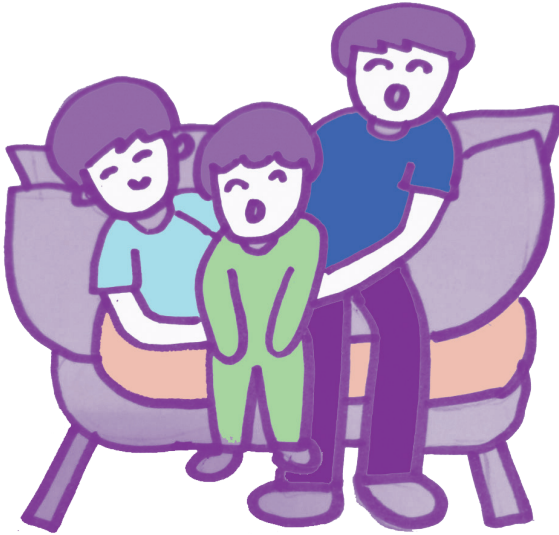
มาตรา ๑๗๒ วรรคหนึ่ง “ผู้ที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวมีสิทธิร้องขอให้ศาลเยาวชนและครอบครัวที่ตนมีถิ่นที่อยู่หรือมีภูมิลำเนาหรือศาลที่มูลเหตุดังกล่าวเกิดขึ้นออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้”

มาตรา ๑๗๒ วรรคสอง “ในกรณีที่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวไม่อยู่ในสภาพหรือวิสัยที่จะร้องขอตามวรรคหนึ่งได้ ญาติ พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ พนักงานเจ้าหน้าที่ องค์การซึ่งมีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมาย หรือองค์การซึ่งมีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ ครอบครัว หรือบุคคลอื่นใดเพื่อประโยชน์ของผู้เสียหายจะกระทำการแทนก็ได้”

หมวด ๑๕ ของกฎหมายฉบับนี้ ช่วยปิดช่องว่าง กรณีที่ไม่อาจดำเนินการได้ครบถ้วนตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ กล่าวคือผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวไม่แจ้งพนักงานเจ้าหน้าที่หรือพนักงานฝ่ายปกครอง หรือกรณีคดีขาดอายุความ จึงไม่อาจดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพตามที่พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ บัญญัติไว้ก็สามารถดำเนินการเรื่องขอคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพจากศาลเยาวชนและครอบครัวได้

กรณีนี้คล้ายบทบัญญัติมาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ ที่พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ ให้สิทธิแก่พนักงานสอบสวนกระทำการร้องขอให้ศาลออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพแทนผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้ กรณีที่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวไม่อยู่ในสภาพหรือวิสัยที่จะร้องขอตามวรรคหนึ่ง นอกจากนั้นภาระในการพิสูจน์ (Burden of Proof) พยานหลักฐานเพื่อสนับสนุนคำร้องขอให้ศาลสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ ยังน้อยกว่าพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ เพราะพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ กำหนดให้ศาลทำการไต่สวนโดยมิชักช้า และไม่ต้องดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาความอาญาอย่างเคร่งครัด (ตามมาตรา ๑๗๓) ข้อแตกต่างอีกประการหนึ่งคือคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพของศาลมีผลใช้บังคับไม่เกินกว่าหกเดือน ตามมาตรา ๑๗๔ วรรคหนึ่ง ขณะที่เงื่อนไขกำหนดให้ใช้วิธีการฟื้นฟู บำบัดรักษา คุ้มครองประพฤตินผู้กระทำความผิดให้ผู้กระทำความผิดชดใช้เงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ ทำงานบริการสาธารณะ ละเว้นการกระทำอันเป็นเหตุให้เกิดการใช้ความรุนแรงในครอบครัว ตามบันทึกข้อตกลงในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ สามารถกำหนดเงื่อนไขและเงื่อนไขที่เหมาะสมซึ่งนานกว่าหกเดือนได้

ถึงกระนั้นก็ตาม หากผู้ถูกกล่าวหายังมีพฤติการณ์น่าจะทำให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพของบุคคลในครอบครัว แม้จะพ้นเวลาที่ศาลกำหนดก็อาจขอให้ศาลออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้ ตามมาตรา ๑๗๒ วรรคหนึ่ง



#### ๔) ตามพระราชบัญญัติสุขภาพจิต พ.ศ. ๒๕๕๑

เป็นวิธีการที่พนักงานฝ่ายปกครองสามารถใช้ควบคุมพฤติกรรมของผู้กระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้อย่างมีประสิทธิภาพกว่าจะนำตัวมากักขังที่สถานีตำรวจเพื่อให้สงบสติอารมณ์ ด้วยเหตุที่การสงบสติอารมณ์เกิดขึ้นในสภาพบังคับ จึงไม่มีผลในระยะยาว การใช้อำนาจตามพระราชบัญญัติสุขภาพจิต พ.ศ. ๒๕๕๑ จึงเป็นทางเลือกที่ดี

มาตรา ๒๒ บุคคลที่มีความผิดปกติทางจิตในกรณีใดกรณีหนึ่งดังต่อไปนี้ เป็นบุคคลที่ต้องได้รับการบำบัดรักษา

(๑) มีภาวะอันตราย (‘‘ภาวะอันตราย’’ หมายความว่า พฤติกรรมที่บุคคลที่มีความผิดปกติทางจิตแสดงออกโดย ประการที่น่าจะก่อให้เกิดอันตรายร้ายแรงต่อชีวิต ร่างกายหรือทรัพย์สินของตนเองหรือผู้อื่น)

๒) มีความจำเป็นต้องได้รับการบำบัดรักษา (‘‘ความจำเป็นต้องได้รับการบำบัดรักษา’’ หมายความว่า สภาวะของผู้ป่วยซึ่งขาดความสามารถในการตัดสินใจให้ความยินยอมรับการบำบัดรักษาและต้องได้รับการบำบัดรักษาโดยเร็วเพื่อป้องกันหรือบรรเทาไม่ให้ความผิดปกติทางจิตทวีความรุนแรงหรือเพื่อป้องกันอันตรายที่จะเกิดขึ้นกับผู้ป่วยหรือบุคคลอื่น)

ตัวอย่างพฤติกรรมที่บุคคลที่มีความผิดปกติทางจิตแสดงออกโดย ประการที่น่าจะก่อให้เกิดอันตรายร้ายแรงต่อชีวิต ร่างกายหรือทรัพย์สินของตนเองหรือผู้อื่น ได้แก่ มีอาการหวาดระแวง ประสาทหลอนหรือในบางรายมีปัญหาทางด้านอารมณ์บางอย่าง เช่น อารมณ์หงุดหงิด อารมณ์ซึมเศร้า ยับยั้งซึ่งใจได้ยาก จนไม่อาจควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรงของตน นำไปสู่การใช้วาจาที่รุนแรง หยาบคาย ด่าทอ เสียสติ รวมถึงการเขียนแสดงความคิดเห็นบนโซเชียลเน็ตเวิร์ค ด้วยถ้อยคำที่ไม่เหมาะสม เพื่อทำให้อีกฝ่ายเกิดความทุกข์ใจ การใช้อำนาจบังคับขู่เข็ญหรือกดดัน ทำให้อีกฝ่ายรู้สึกกดดันทางจิตใจ การใช้กำลังประทุษร้ายผู้อื่น ทำให้ผู้อื่นบาดเจ็บหรือเกิดอันตรายถึงชีวิต

มาตรา ๒๔ วรรคสอง “เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้รับแจ้งตามมาตรา ๒๓ หรือพบบุคคลซึ่งมีพฤติการณ์อันน่าเชื่อว่าบุคคลนั้นมีลักษณะตามมาตรา ๒๒ ให้ดำเนินการนำตัวบุคคลนั้นไปยังสถานพยาบาลของรัฐหรือสถานบำบัดรักษาซึ่งอยู่ใกล้โดยไม่ชักช้า เพื่อรับการตรวจวินิจฉัยและประเมินอาการเบื้องต้นตามมาตรา ๒๗ ทั้งนี้ โดยจะมีผู้รับดูแลบุคคลดังกล่าวไปด้วยหรือไม่ก็ได้”

ในทางปฏิบัติพนักงานฝ่ายปกครองควรต้องประเมินด้วยว่าตนสามารถการนำตัวบุคคลนั้นไปยังสถานพยาบาลไปด้วยอาการสงบหรือไม่ หากไม่มั่นใจควรประสานงานกับสถานพยาบาลของรัฐหรือสถานบำบัดรักษาซึ่งอยู่ใกล้ ให้ส่งพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติสุขภาพจิต พ.ศ. ๒๕๕๑ มารับตัวไป

มาตรา ๒๕ เมื่อผู้รับผิดชอบดูแลสถานที่คุมขังหรือสถานสงเคราะห์ หรือพนักงานคุมประพฤติ พบบุคคลที่อยู่ในความดูแลรับผิดชอบตามอำนาจหน้าที่ มีพฤติการณ์อันน่าเชื่อว่าบุคคลนั้นมีลักษณะตามมาตรา ๒๒ ให้ดำเนินการส่งตัวบุคคลนั้นไปยังสถานพยาบาลของรัฐหรือสถานบำบัดรักษาซึ่งอยู่ใกล้โดยไม่ชักช้า เพื่อรับการตรวจวินิจฉัยและประเมินอาการเบื้องต้นตามมาตรา ๒๗

เป็นกรณีเดียวกับมาตรา ๒๔ เพียงแต่บุคคลที่มีความผิดปกติทางจิตดังกล่าว อยู่ในความควบคุมของพนักงานฝ่ายปกครองโดยอาจถูกขังในห้องขัง



มาตรา ๒๖ ในกรณีฉุกเฉิน เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้รับแจ้งตามมาตรา ๒๓ หรือ พบบุคคลซึ่งมีพฤติการณ์อันน่าเชื่อว่าบุคคลนั้นเป็นบุคคลที่มีความผิดปกติทางจิตซึ่งมีภาวะอันตรายและเป็นอันตรายที่ใกล้จะถึง ให้มีอำนาจนำตัวบุคคลนั้นหรือเข้าไปในสถานที่ใดๆ เพื่อนำตัวบุคคลนั้นส่งสถานพยาบาลของรัฐหรือสถานบำบัดรักษาซึ่งอยู่ใกล้โดยไม่ชักช้าเพื่อรับการตรวจวินิจฉัยและประเมินอาการเบื้องต้นตามมาตรา ๒๗

กรณีนี้ต่างจากกรณีตามมาตรา ๒๔ ที่ขณะได้รับแจ้งหรือได้พบบุคคลที่มีความผิดปกติทางจิตอาจไม่ได้แสดงพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรงให้เห็น กรณีมาตรา ๒๖ เป็นภาวะฉุกเฉินขณะรับแจ้งหรือพบบุคคลซึ่งมีพฤติการณ์อันน่าเชื่อว่าบุคคลนั้นเป็นบุคคลที่มีความผิดปกติทางจิตซึ่งมีภาวะอันตรายและเป็นอันตรายที่ใกล้จะถึง นอกจากสามารถดำเนินการตามมาตรา ๒๔ ได้แล้ว หากมีความจำเป็นต้องเข้าไปในอาคารสถานที่ใดเพื่อนำตัวบุคคลนั้นส่งสถานพยาบาลก็สามารถเข้าไปได้โดยไม่ต้องมีหมายค้น







ที่ มท ๐๓๐๗.๑๑/ว ๕๕๓๕

กระทรวงมหาดไทย  
ถนนอัษฎางค์ กทม. ๑๐๒๐๐

๒๑ พฤษภาคม ๒๕๖๗

เรื่อง แนวทางการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานฝ่ายปกครอง ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖  
เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัด ทุกจังหวัด

สิ่งที่ส่งมาด้วย แนวทางการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานฝ่ายปกครอง จำนวน ๑ ชุด

ด้วยกระทรวงมหาดไทยได้มีการประชุมขับเคลื่อนและติดตามนโยบายของรัฐบาล และภารกิจสำคัญของกระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗ เวลา ๐๙.๐๐ นาฬิกา ณ ศาลาว่าการกระทรวงมหาดไทย และได้มอบหมายให้กรมการปกครอง ดำเนินการจัดทำแนวทางการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานฝ่ายปกครอง ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ ซึ่งประกอบด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ ปลัดอำเภอ รวมถึง กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ฯลฯ

กระทรวงมหาดไทยพิจารณาแล้วเห็นว่า เพื่อให้การดำเนินการตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ โฉมนี้ของพนักงานฝ่ายปกครอง เป็นไปด้วยความเรียบร้อย จึงขอแจ้งแนวทางการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานฝ่ายปกครอง ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ ให้จังหวัดทราบ และถือปฏิบัติ รวมทั้งแจ้งอำเภอทราบ และยึดถือเป็นแนวทางในการปฏิบัติต่อไป รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายสุทธิพงษ์ จุลเจริญ)  
ปลัดกระทรวงมหาดไทยกรมการปกครอง  
สำนักการสอบสวนและนิติการ  
โทรศัพท์/โทรสาร ๐ ๒๑๖๐ ๘๖๖๒

พบเห็นเด็ก สตรี ผู้สูงอายุ ถูกทำร้าย  
แจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

## สายด่วน...ด่วน..ด่วน

- 1300 ศูนย์ช่วยเหลือทางสังคม
- 1323 ให้คำปรึกษา ท้องไม่พร้อม  
ยุติการตั้งครรภ์  
ทางเลือกสำหรับตัดสินใจท้องต่อ
- 1663 เครียด มีปัญหา ชีวิตครอบครัว  
ท้อแท้ ซึมเศร้า
- 1669 ป่วยจิตเวช ก้าวร้าวใช้ความรุนแรง  
ควบคุมตัวเองไม่ได้  
มีแนวโน้ม ทำร้ายตัวเอง/คนอื่น
- 191 ช่วยเหลือ คู่ครอง เหตุฉุกเฉิน  
เร่งด่วน
- 1567 ศูนย์ดำรงธรรม



มูลนิธิเพื่อนหญิง 025131001